Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

הײנט 10 זײטען

פאלקסבלאט-פּײער

№ 191	Łódź, Wtorek, 16 sierpnia 1932 r.	צענטער יאהרגאנג	לאדז, דינסטאג, יד מנחם אב תרצ״ב	№ 191

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

אנגעהויבען די גענעראל=דעבאטע

אויף דער אלוועלטליכע יוד. קאנפערענץ אין גענף

ערקלערונגען פון דר. שמאראג, נח פרילוצקי, צוקערמאן, ראזמארין, מאזור און אנד.

גענף, 15 (י.ט.א. טעלעגראפיש)

אויף דער היינטיגער בעראטונג פון דער אלוועלטליכער יודישער קאנפערענץ האבען אלע רעדנער אין דער גענעראל-דעבאטע זיך ארויסגעזאגט גינסטיג פאר דער איניציאטיוו צוזאמענצורופען דעם אלוועלטליכען יודישען קאנגרעס.

ד״ר שמאראג פון לעמבערג האט אונטערגעשטראכען, אז די אויפגאבען פון קאנגרעס זעגען צו שטארקען די דיסציפלין, און אז אומפעראנטווארטליכע פערזאנען, זאלען נישט פיהרען קיין פאליטיק געגען די יודישע אינטערעסען.

נח פרילוצקי האט אפגעגעבען אנ׳ערקלערונג אין נאמען פון 11 דעלעגאטען פון פוילען, אז ער איז מסכים צוזאמענצורופען דעם יודישען קאנגרעס נאר מיט׳ן תנאי, או די ארץ ישראל פראגע זאל אויסגעשלאסען ווערען פון פראגראם.

צוקערמאן און אנדערע האבען אונטערגעשטראכען, אז דער קאנגרעס אהן ארץ ישראל איז נישט אנציהענד פאר די יודישע מאסען.

ראזמארין האט רעפערירט וועגען דער גרויסער נויט פון די יודען אין פוילען.

דער פרעזעס פון דער ווארשעווער קהלה מאזור, האט אפגעגעבען אנ׳ערקלערונג, אז ער בעטייליגט זיך אין דער קאנפערענץ צוליב אינפארמאציעס.

די פראנצויזישע עפענטליכע מיינונג

וועגען די אונטערהאנדלונגען פון היטלער׳ן מיט הינדענבורג׳ן

פאריז, 15 (ספ. טעל.)

די פאריזער צייטונגען ברענגען גרויסע בעריכטען וועגען די אונטערהאנדלונגען פון הינדענבורג׳ן מיט היטלער׳ן.

די פראנצויזישע צייטונגען שרייבען, אז צוליב די עקסצענטרישע פאדערונגען פון היטלער׳ן האט הינדענבורג געמוזט אזוי האנדלען, אבער איצט וועט ער זיך ווידער מוזען פערשטענדיגען מיט די, וועלכע האבען היטלער׳ן בעקעמפט, מיט די רעפובליקאנער און דעמאקראטען.

די נאציאנאל-סאציאליסטישע בעוועגונג מוז איצט קאפיטולירען פאר גענ. שלייכער, אדער פערשוואונדען ווערען פון דער פאליטישער אויבערפלאך, אדער גאר מיט ארויפגעלאזטען קאפ זיך ווארפען אין אנ׳אוואנטוריסטישען ברודער-קריג מיט דער רייכסוועהר און פאליציי. אין דעם דאזיגען קאמף וועט היטלער אבער בעזיגט ווערען.

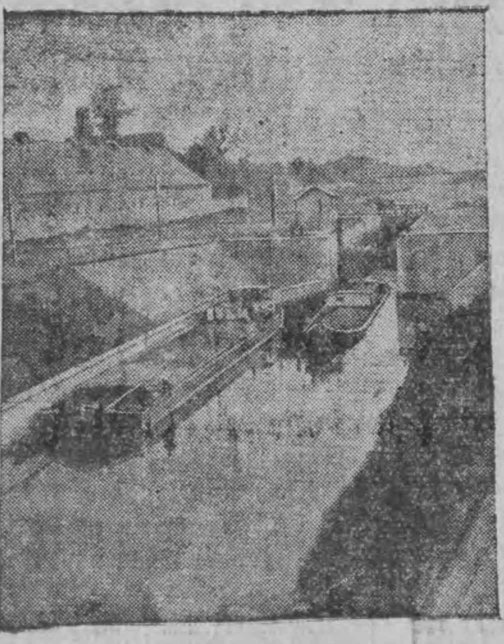

דער קאנאל צווישען מעץ און שטראסבורג איז געעפענט געווארען פאר׳ן פערקעהר.

בעלגיש=פאלעסטינישע האנדעלס=קאמער

אנטווערפען, (י. ט. א.) די בעלגישע ציוניסטישע פעדעראציע האט אויפגענומען די איניציאטיוו צו שאפען א בעלגיש - פאלעסטינישע האנדעלסקאמער, וואס זאל האבען די אויפגאבע צו פלעגען די האנדעלסבעציהונגען צווישעןביידע לענדער.

א טיכטיגע פערקויפערין

ווערט געזוכט

אין סאדע-וואסער - געוועלב זשעלאנא 1. צו מעלדען זיך אויפ׳ן ארט.

4845

ס׳ווערט געזוכט

געזעלען

צו דעמען-מאגאזין-ארבייט געגען גוטען געהאלט. צו ערפאהרען פלאץ וואלנאשטשי 6, ביי יאקוב גוטמאן.

4849

?

?

חזנ׳טע

?

?

שרעקליכע אויטא-קאטאס-טראפע נעבען ניי-סאנץ

2 פערזאן דערהרגעט, 10 פערוואונדעט

ניי-סאנץ, 15 (ספ. טעל.)

פון ווישניץ איז ארויסגעפאהרען אנ׳אויטא מיט 23 פערזאן, וועלכע זענען געפאהרען אויף אנ׳אויספלוג קיין זאקאפאנע. מיטן אויטא האט געפיהרט דער שאפער אברהם קאנעגיסער, צוליב דעם צו שנעלען פאהרען האט זיך דער אויטא נעבען ניי=סאנץ איבערגעקעהרט, 2 פערזאן יוזעפא לאזורסקא און סטאניסלאווא ראשעק זענען דערהרגעט געווארען, 10 אנדערע זענען שווער פערוואונדעט געווארען.

נאך דער רעדע פון פרעזידענט הובער

ערב דער לעזונג פון דער פראגע וועגען מלחמה=חובות

ניו-יארק, 15 (ספ. טעל.)

נאך דער גרויסער וואהל-רעדע פון פרעז. הובער, ערקלעהרט מען אין די וואשינגטאנער אפיציעלע קרייזען, אז שוין דעם אנקומענדען ווינטער וועט די פראגע פון די מלחמה חובות ענדגילטיג געלעזען ווערען.

פארק העלענאוו

טראמוואיען-צופאהר 8 און 4.

בילעטען-פארפערקויף: וועלמאנאוויטש, פיעטריקאווער 12 (קאנדיטאריי) וויינבערג, נאוואמיעסקא 30 (קאנדיטאריי) און אין דער קאסע פון העלענאוו

מיטוואך, ד. 17 אויגוסט, חמשה עשר באב, פינקטליך 8.30 אווענד, קומט פאר אין העלענאוו דער

גראנדיעזער קאנצערט

פאר׳ן אפפאהרען נאך אמעריקא פון קעניג פון די חזנים

ר׳ גרשון סיראטא

מיט דער בעטייליגונג פון לאדזער פילהארמאנישען ארקעסטער

אלע פלעצער צו 1.04 זל. • ביים קלאוויר דער בעריהמטער פיאניסט נ. סיראטא. • אלע פלעצער צו 1.04 זל.

פראגראם:

כי לקח טוב נתתי לכם
כי הוא לבדו
אב הרחמים
שמע ישראל
ועל ידי עבדיך
אבינו מלכנו
ד״ד אל רחום וחנון
הבן יקיר לי אפרים
שיר השירים
רצה
אאידא) מיט׳ן ארקעסטער
טאסקא)

פראנקרייך איז בעאונרוהיגט

צוליב די גרויסע איטאליענישע מאנעווערס

פאריז, 15 (ספ. טעל.)

די היי-יעהריגע מאנעווערס פון איטאליענישען פלאט און פליה-וועזען האט אין דער פראנצויזישער עפענטליכער מיינונג ארויסגערופען א גרויסע אויפרעגונג. די צייטונגען האלטען, אז די איטאליענישע מאנעווערס זענען געווענדעט געגען פראנקרייך.

דער איטאליענישער גענעראל-שטאב האט בעשטאנס, אז דער ציל פון די דאזיגע מאנעווערס איז אויסצופארשען די סטראטעגישע לאגע פון פראנקרייך.

תשעה-באב ביים כותל-מערבי

ירושלים, (י.ט.א.) היינטיגען תשעה-באב האבען זיך ביים כותל מערבי צו די קינות פארזאמעלט אנ'ערך 15 טויזענד יודען. די רוה פון די מתפללים און בעזוכער איז דורך קיינעם נישט געשטערט געווארען.

בעלגישע איינפלוסרייכע צייטונג פאדערט

דער פעלקער-בונד זאל נעהמען איז שוץ די דייטשע יודען

אנטווערפען (יט"א) דער היגער ארגאן פון דער קאטוילישער פארטיי „לא מעטראפאל" בעגרינדעט אין א לייט-ארטיקעל די פאדערונג, אז דער פעלקער-בונד זאל נעהמען אין שוץ די יודישע מינדערהייט אין דייטשלאנד. וועמעס בירגערליכע גלייכבערעכטיגונג ווערט בעדראהט דורך די היטלעריסטען. אזוי לאנג, — פיהרט אויס די האלב-אפיציעלע צייטונג — די רעכט פון די יודען אין דייטשלאנד וועלען נישט אויף א גענוגענדען אופן גאראנטירט הערען, טאר קיין רייד נישט זיין וועגען אנערקענען דייטשלאנד'ס פאדערונג פון גלייכבערעכטיגען זי אויפ'ן געביט פון בעוואפנונג.

דייטשע רעגירונג קעמפט מיט דער נאקעטקייט

נייע פעראָרדנונג וועגען נאקעטסייט

בערלין, 15 (ספ. טעל.)

אונאפהענגיג פון די וויכטיגע פאליטישע געשעהענישען אין דייטשלאנד, האט די דייטשע רעגירונג געפונען צייט צו פערעפענטליכען א פעראָרדנונג וועגען קאמף מיט פארנאגראפיע און אונמאראלישקייט.

אין דער פעראָרדנונג ווערט פערבאטען אלערליי נאקעטקייט אין טעאטערס, רעוויעס און קאבארעטען און אלערליי פרובען צוצוציהען מאנספערשוינען דורך פרויען, וועלכע זענען נישט גענוג אנגעטאן.

ס'ווערט אויך פערבאטען אלערליי שעהנהייטס קאנקורסען. אין באד-קאסטיומען מעג מען זיין נאר אויף דער פליאזשע.

פראפ. איינשטיין אין האלאנד

אמסטערדאם (יט"א) פראפ. אלבערט איינשטיין איז אנגעקומען קיין לײדען, וואו ער וועט אין משך פון עטליכע טעג זיין דער גאסט פון בעריהמטען יודישען פיזיקער פראפ. דר. פאול עהרענפעסט. פראפ. איינשטיינ'ס בעזוך אין האלאנד שטעהט אין צוזאמענהאנג מיט זיינע לעצטע פארשונגען אין געביט פון דער פלאנק'שער קוואנטען-טעאריע און זיין אייגענער רעלאטיוויטעטס-טעאריע.

שטאט-טעאטער, ציגעל-גאס 27

יודיש-דראמאטיש טעאטער אין פוילן

XVII יאר ווילנער טרופע

דיר. מ. מזאה.

היינט, דינסטאג, ד. 16-טן, 9.15 אָוונט

פרנסה

מוזיקאלישע קאמעדיע אין 3 אקטען פון ה. גאטעספעלד.
רעזשי: ד"ר מ. ווייכערט, מוזיק: הענעך קאן, דעקאראציע: וו. ווינטערייב.
טענץ: ל. ראטבוים,
אין 3-טן אקט גרויסער רעווי-פראגראם.

בילעטען פון 50 גר. אן צו בעקומען אין בעשטעל-קאסע פון שטאט-טעאטער מאניושקו 1.

ספארט-בעוועגונג

רעזולטאטען פון די נעכטיגע „ליגע" קאמפען אין פוילען

„וויסלא" — „ל. ק. ס." 2:1

קראקא, 15 (טעלעפאניש)

היינט האט דא געשפילט א „ליגע"-מעטש „וויסלא" געגען דעם לאדזשער ספארט-קלוב. אויף דעם דאזיגען מעטש, האט ל. ק. ס. נאך אמאל נעשטעטיגט, אז אויף פרעמדע פלעצער איז זי נישט אומשטאנד צו געווינען א מעטש. דער רעזולטאט 1:2 לטובת „וויסלא" איז פולשטענדיג א פערדיגטער.

„לעגיא—„גארבארניא" 1:1

נאך א אינטערעסאנטען קאמף האט זיך דער מעטש צווישען „לעגיא" און „גארבארניא" פערענדיגט מיט א רעמיס-רעזולטאט 1:1. א דאנק דעם רעזולטאט האבען זיך „לעגיא"ס שאנסען צום מייסטער-טיטעל פון דער ליגע פערקלענערט.

„אטיללא"—„הכח-טוריסטען" 1:3 (1:1)

אין לאדז האט נעכטען געווײלט די אונגארישע פראפעסיאנעלע פוסבאל-מאנשאפט „אטיללא", אלס געגנער פון די געסט איז ארויסגעטרעטען א קאמבינירטע מאנשאפט פון „הכח" און „טוריסטען" פונקט ווי אלע קאמבינירטע מאנשאפטען איז אויך נעכטען געווען דער שוואך-פונקט דער אנגריף, וועלכער איז בעשטאנען פון 3 שפילער פון „טוריסטען" און 2 שפילער פון „הכח". הגם יעדער שפילער בעזונדער, האט געשפילט מיט א שטארקער אמביציע און אפפערוויליקייט, איז דער אנגריף נישט געווען אומשטאנד אדורכצופיהרען קיין איין פלאנמעסיגע אקציע, עס האט נישט געהאלפען דאס ס'ישען אין דער צווייטער העלפט פון מעטש די צוויי „הכח"אנער פון אנגריף אויף „טוריסטען"-שפילער די שטורם ליניע איז אלץ געבליבען דער שוואכסטער פונקט פון דער מאנשאפט.

„אטילא" האט זיך ארויסגעוויזען אלס א טעכניש גוט-אויסגעשולטע מאנשאפט, וועלכע שפילט מיט א שטארקער אמביציע, אלע ליניען שפילען זעהר אויסגערעכענט, די אקציעס זענען ציל-בעוואוסט, הום עס האט זיך אויף די שפילער שטארק אנגעזעהן די גרויסע צאהל מעטשען, וואס די געסט האבען געשפילט, דאך האבען זיי רעפרעזענטירט א הויכען קלאס. די מאנשאפט אלס גאנצע שפילט זעהר איינהייטליך אהן שוואכערע פונקטען, דאך איז די שטארקסטע ליניע געווען די פערטיידיגונג, וועלכע האט זיך אויסגעצייכענט מיט שארפע שאסען.

אין דער ערשטע העלפט פון שפילען האבען די געסט א קליינע איבערמאכט איבער'ן געגנער איבערשטייגענדיג זיי אבער מיט'ן בעסערען סטארט, הויכער טעכניק און געשיקטקייט. אין דער צייט שיסען ביידע מאנשאפטען צו איינצעלנע טויערען. פאר דער לאדזשער מאנשאפט האט דאס טויער פרצילט לעבע („הכח").

אין דער צווייטער העלפט שפילען די געסט פיל שוואכער, דאך איז זייער איבערמאכט בעדייטענד אנזעהעוודיג פון די אזוי פיל מעגליכקייטען שיסען די געסט צוויי ווייטערע טויערען שטעלענדיג דעם רעזולטאט אויף 1:3 לטובת זיך. די לאדזשער מאנשאפט האט אין דער צווייטער העלפט פון שפילען נישט אויסגענוצט א שטראף-שטויס.

דער בעסטער אויפ'ן פלאץ — דער לאדזשער טויערמאן פון „הכח" ראפאפארט.

ריכטער ה' מארטשעווסקי — גוט.

דריי יודישע יונגעלייט געהען צופוס ארום פוילען

נעכטען זענען ביי אונז אין רעדאקציע געווען דריי יונגעלייט פון ווארשא, וועלכע געהען צופוס ארום פוילען. זיי ווילען דעם וועג אדורכמאכען אין 9 חדשים. די יונגעלייט זענען: שמחה גאלדבערג, און איסר ניסענהאלץ פון ווארשעווער „חשמונאי" און שלום דוד ריטשעוואל פון „התאחדות".

רעשטען

לאדז, נאוואמיעסקא 5

פראנט, 2-טער שטאק

פערשידענע קאמגארנס, ביליצער, טאמאשאווער און לאדזער

אויף אנציגער און פאלטענס

חי אויך די מאדערנסטע דאמען-שטאפען אויף פאלטענס און קאסטיומען

מיט 30% ביליגער

קומט און איבערצייגט אייך, ביי

SZCZĘSLIWY

געדענקט נאר

אין פראנט, II שטאק

א פרעבליסטין-ערציהעריך

מיט א פיליעהריגער פראקטיק אין מוזיק, זוכט א פאסטען. אפערטען אין דער אדמיניסטראציע פון דער צייטונג פאר „פרעבליסטין". 4821

Dr. med.

LUDWIK RAPEPORT

אוראלאג

ספעצ. פאר נירען, בלאז- און אורין-קראנקהייטען

האט זיך איבער-געצויגען אויף ציגעל-גאס 8 (פריהער 40) טעל. 236-90.

עמפפאנגס-שעה'ן פון 9—10 פריה און 6—8 אוו.

דר. מעד. בערמאן

צעגעלניאנא 15, טעל. 149 07.

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקה. מענער-שוועכע בעהאנדלונג א. סעקסועלע בעראטונגען

נעהמט אן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אווענד, זונטאג פון 9—1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פרייזען.

פאר גאלד, בריליאנטען און לאמבארד-קוויטעס

צאהלט די העכסטע פרייזען

איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7

Dr. Wajnberg

ספעציאליסט פון הארץ- און לונגען-קראנקהייטען

ציגעל-גאס 11, טעל. 126-02

נעמט אן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אווענד.

DR. MED. J. LUBICZ

כירורג-ארטאפעד

פאלודניאווא 9, טעל. 183-17

קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער

אייגענע פראצעדוריע פון זעמטליכע ארטאפעדישע טאראטען ווי: הקלאדעס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע הענד און פיס, גאמעטען א. אז. וו.

צוריקגעקעהרט

נעהמט אן פון 2.30 ביז 4.30 נאכמיטאג.

Doktór

Z. ARONSON

פרויען-ארצט 4629

צוריקגעקעהרט

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע

האט זיך איבערגעצויגען אויף

טראגוטא 8, טעל. 179-89

נעמט אן ביז 10 פריה און פון 4—8 אווענד, פאר פרויען פון 4—5 נאכם. אין א ספעציעלען ווארטע-זאל.

זונטאג און חגאות פון 11—2.

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

Srarszy Felczer

I. Bregman

צוריקגעקעהרט

קעלמא 28, טעל. 240-43.

Dr. med.

W. Eychner

אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען

וואוינט איצט 4 צעגעלניאנא 4

(נעבען קינא „טשארי") טעל. 134-72

נעהמט אן פון 2 1/2 — 4 און פון 7 — 8 אווענד

Dr. med. Haltrecht

ספעציאל-ארצט פאר הויט- און געשלעכטס-קראנקהייטען

פיעטריקאווער 10, טעל. 245-21

נעמט אן פון 12.30 ביז 1.30 און פון 5—9 אוו.

זונטאג פון 10—1 בייטאג.

פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען.

Dr. med.

M. TAUBENHAUS

פרויען- און אקושעריע-קראנקהייטען

זגערזשער 11, טעל. 246-09

נעהמט אן פון 1—3 און פון 5—8 אוו.

צאהן-ארצט

St. Gelberg

זאוואדזקא 14, טעל. 108-33

צוריקגעקעהרט

Dr. Robinzon

ארדינירט אין פאדעמביע

ווילא ווייעטשארקאווסקי.

Dr. med REICHER

פאלודניאווא 28, טעל. 20193

ספעציאל-ארצט פאר מענער-שוועכע-בעהאנדלונג קינדערלאזיגקייט און סעקסועלע בעראטונגען

צוריקגעקעהרט.

נעהמט אן פון 8 — 11 פריה און פון 5 — 8 אווענד

זונטאג און יום-טובים פון 9 — 1 בייטאג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע

אנדזשעיא 5, טעל. 159-40

נעמט אן פון 8—11 און פון 5—9 אוו.

זונטאג און יום-טוב פון 9—1 פארמ.

בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.

צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32

צוריקגעקעהרט.

נעמט אן פון 8—10 פריה, פון 12—2 נאכמ. און פון 5—8 אווענד. זונטאג פון 9—11 מיטאג. 4684

Dr. med. Ziomkowski

הויט-, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקהייטען

6-go Sierpnia 2

נ המט אן פון 8 ביז 8.30 פריה, פון 2—4 נאכם. און פון 7.30 ביז 9 אווענד. זונטאג און יום-טוב פון 10—1 בייטאג

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

פאר דאמען א בעזונדערער ווארטע-זאל.

דיזעלבע מאכט וואס מוסאליני

פערלאנגט היטלער פון פרעזידענט הינדענבורג

היטלער וועט נישט רוהען ביז ער וועט שטעהן בראש פון דער דייטשער רעגירונג

בערלין, 15 (ספ. טעל.)

אַ האַלב־אָפּיציעלער קאָמוניקאַט טיילט מיט, אַז בעת׳ן געשפרעך צווישען הינדענבורג מיט היטלערן, האָט דער לעצטער בענוצט די פאָלגענדע ווערטער, „איך פערלאַנג אין דייטשלאַנד די זעלבע מאַכט וואָס מוסאָליני האָט אין רוים.

דער פרעזידענט הינדענבורג איז גרייט צו־ויס צוציהען אַלע קאָנסעקווענצען פון דער געשאַפענער לאַגע.

היינט האָט די דייטשע רעגירונג זיך ווידער בעראַטען איבער דער געשאַפענער לאַגע.

דער היטלער־ישער אָנפיהרער געבעלס שרייבט אין „אָנגריף״, אַז היטלער וועט פריהער נישט רוהען ביז ער וועט בעקומען די גאַנצע מאַכט.

נויט צווישען יודישער סטודענטענשאַפט אין בערלין

בערלין (יט״א) אַ בעדייטענדע צאָהל יודישע סטודענטען פון בערלינער אוניווערזיטעט האָבען מיטגעטיילט דער יודישער קהלה אין בערלין, אַז זיי זענען געצוואונגען איבערצורייסען די סטודיען, מחמת זיי האָבען נישט קיין שום מעגליכקייטען אליין זיך אויסצוהאלטען אין בערלין. די סטודענטען בעטען, די קהלה זאָל זיי ארויסהעלפען מיט שטיצע אָדער ארבייט.

כאָלערע-עפּידעמיע אין כארבין

כארבין, 15 (ספ. טעל.)

צוליב דער שרעקליכער פערפלייצונג זענען 120 טויזענד מענשען אין שטאָט געבליבען אָהן וואוינונגען. ס׳האָט זיך אָנגעהויבען צו פערשפרייטען די כאָלערע־קראנקהייט. ביז איצט זענען נאָטירט געוואָרען 114 פאַלען פון דער מורא׳דיגער קראַנקהייט.

פראַיעקט פון פראָפ. טעדעסקי

וועגען אַן׳אינטערנאַציאָנאַלער קאָנווענץ געגען אנטיסעמיטיזם אויף דער גענפער יודישער וועלט־קאָנפערענץ

גענף, (י.ט.א.) פראָפ. ג. טעדעסקי האָט פערעפענטליכט א קלייגע בראָשור אין דריי שפראכען, אין וועלכער ער פאָרמולירט זיין פראָיעקט וועגען אַן׳אינטערנאַציאָנאַלער קאָנווענץ געגען אַנטיסעמיטיזם. די בראָשור איז פערטיילט געוואָרען צווישען אַלע דעלעגאַטען אויף דער גענפער יודישער וועלט־קאָנפערענץ.

די בראָשור בעשטעהט פון 3 טיילען. אין ערשטען טייל בעטאָנט פראָפ. טעדעסקי דעם אינטערנאַציאָנאַלען כאַראַקטער פון דער יודען־פראגע. אין צווייטען טייל שטעלט ער זיך אָפּ אויף דער ראָל פון שטראָף רעכט אין לעבען פון די פעלקער און אויף דער בעזונדערער נויטווענדיגקייט אריינצונעהמען אין די שטראָף קאָדעקסען ספּעציעלע בעשטימונגען צו בעקעמפען דעם אנטיסעמיטיזם. עס האנדעלט זיך נישט וועגען פריווילעגיעס פאר יודען און פראָפ. טעדעסקי מיינט, אז דער ענטשפרעכענדער ארטיקעל קען רעדאגירט ווערען אבסטראקט אין דעם זין, אז עס ווערט געשטעלט אונטער שטראָף ריגאָר יעדע העצע און פראָפּאגאנדע פון האס געגען רעליגיעזע און עטנישע מינדערהייטען. אין רריטען טייל בעגרינדעט פראָפ. טעדעסקי דעם קאָנווענץ יסוד פאר שטראָף רעכטליכע בעשטימונגען געגען אנטיסעמיטיזם.

ווי בעקאַנט, שטעהט דער פראָיעקט פון פראָפ. טעדעסקי אויפ׳ן סדר היום פון דער קאָנפערענץ און וועט אויף איהר גרינדליך בעהאנדעלט ווערען.

פראַנצויזישע רעגירונג שיקט אויספאָרשונגס=קאָמיסיע קיין טוניס

וועגען די דאָרטיגע אנטי=יודישע עקסצעסען

פאריז, (יט״א) די ליגע פאר׳ן קאמף געגען אנטיסעמיטיזם האָט אונטערגענומען ביי דער פראנצויזישער רעגירונג אַן׳אינטערווענץ וועגען די אנטי־יודישע עקסצעסען אין ספאקס (טוניס), און איבערגעגעבען דעם פרעמיער העריא, וועלכער איז עהרען־פרעזידענט פון דער ליגע. אַ בריף אין דער אנגעלעגענהייט, בעטענדיג ארויסגעבען דער טוניסער מאכט ענטשפּרעכענדע אינסטרוקציעס וועגען שיצען די דאָרטיגע יודישע בעפעלקערונג.

ווי יט״א דערוויסט זיך, ווערט צוגעגרייט אַן׳אינטערפּעלאציע אין פראנצויזישען פארלאמענט וועגען די טוניסער געשעהענישען, און וואהרשיינליך וועט די רעגירונג דעלעגירען קיין טוניס אַן־ אויספאָרשונגס־קאָמיסיע וועגען די פאָרגעקומענע עקסצעסען.

ווידער יודישע קרבנות

פון די „אונטערזוכונגס-מעטאָדען״ פון דער בעסאראבישער זשאנדאמעריע

בוקאַרעשט. (יט״א) דאָס בוקאַרעשטער אָווענד־בלאַט „אדוועריול״ טיילט מיט, אַז דעם 10־טען יולי ה. י. זענען אַרעסטירט געוואָרען די בעלזער יודישע סוחרים דוד מעסנער און ש. זאַנענשטיין, וועלכע זענען צוזאַמען מיט די סוחרים מ. גוטמאַן און צ. הייבץ, די אייגענטימער פון אַ שטיינברעכעריי ביים דניעסטער אין דער נאָהענט פון סאראקא. מעסנער און זאָנענשטיין זענען אַרעסטטירט געוואָרען דורך דעם זשאַנדאַרמעריע־קאַפּיטאַן גיידא, וועלכער האָט זיך אַזוי טרויעריג בעריהמט געמאַכט דורך דער דורשיסונג פון די 5 יודישע יונגעלייט פון סאראקא אין יאַנואַר ה. י. די יודישע סוחרים זענען דורך דעם קאַפּיטאַן גיידא אַרעסטירט געוואָרען אונטער דער בעשולדיגונג, אַז זיי זאָלען זיך האָבען דורך ליכט־סיגנאַלען פערשטענדיגט מיט סאָוויעטישע אַגענטען אויף יענער זייט דניעסטר. נאָכ׳ן אָפּזיצען 5 טאָג אין תפיסה זענען דעם 15־יולי אַרעסטירט געוואָרען אויך די געשעפטס־שותפים פון די אַרעסטירטע גוטמאַן און הייבץ. ביז סוף יולי האָט מען אַלע 4 אַרעסטירטע געהאַלטען אין אַרעסט פון דער גרעניץ־וואַך און דאָרט זיי „אונטערזוכט״, ווי „אדוועריול״ דריקט זיך אויס, לויט די גוטבעקאַנטע מעטאָדען פון דער בעסאַראַבער זשאַנדאַרמעריע.

סוף יולי זענען לויט אַ פעראָרדנונג פון אַ העכערען בעאַמטען פון יאַסער קריגס־געריכט בעפרייט געוואָרען די אַרעסטירטע הייבץ און זאָנעשטיין, דאַגעגען האָבען גוטמאַן און מעסנער געזאָלט איבערגעפיהרט ווערען קיין בעלז. זייט דאַמאָלס זענען שוין אַריבער 10 טעג, און קיינער ווייס נישט וואוהין מען האָט אָפּגעפיהרט די אַרעסטטירטע. די אָנפראַגען פון די קרובים ביי יעדער לאַקאַלער ציווילער און מיליטעריזשער מאַכט בלייבען אָהן ענטפער. מען איז זיך משער, אַז די אַרעסטירטע זענען שווער מיסהאַנדעלט געוואָרען, און דער־בער האַלט זיי די זשאַנדאַרמעריע פערבאָרגען אין אַ געהיימען אַרעסט.

אויף דער אינטערווענץ פון מיניסטער פאַר בעסאַראַביען הוליפּא האָט דער אונטערשטאַטססעקרעטאַר אין אינערן־מיניסטעריום ארמאנד קאלינעסקו פעראָרדענט דורכצופיהרען אַן׳אונטערזוכונג מיט׳ן צוועק פעסטצושטעלען דאָס אָרט, וואו עס געפינען זיך איצט די אַרעסטירטע סוחרים און אויפקלערען, ווי אַזוי איז עס געשעהען, אַז טראָץ די געזעצליכע פאָרשריפטען זאָלען פערדעכטיגע אין בעגעהן אַ פערברעכען אַזוי לאַנג געהאַלטען ווערען אין אַרעסט אָהן אַ געריכטליכער אויספאָרשונג. דער יודישער פאַרלאַמענטס־קלוב האָט זיך געווענדעט צו זיינע פערטרויאונגס־מענשען אין בעסאַראַביען וועגען צושטעלען אויספיהרליכע אייניצעלהייטען וועגען דעם פאַרפאַל.

שוידערליכער אנטיסעמיטישער ארויסטריט

פון דאנציגער היטלער=ארגאן

דאנציג (יט״א) אין לעצטען נומער פון נאציאָנאל־סאציאַליסטישען אָרגאן „דער פאָרפּאָסטען״ איז פערעפענטליכט א שענדליכער ארטיקעל געגען דעם מעמאָריאל, וואָס די היגע קהלה־פערוואלטונג און דער דאנציגער צענטראל־פעראיין האָבען איבערגעגעבען דעם סענאט אלס פראָטעסט געגען די לעצטע אנטיסעמיטישע היטלער־דעמאָנסטראציעס אין דאנציג. דער ארטיקעל איז מיט די שענדליכסטע בלבולים געגען גאנצען יודישען כלל און עס ווערט אין איהם אויסגעדריקט די מיינונג, אז דער סענאט וועט געבען די יודען דעם „ריכטיגען ענטפער״. די יודען, שרייבט דאָס היטלעריסטישע פאָגראָם־בלעטעל, „טאָרען זיך נישט מישען אין די אנגעלעגענהייטען פון א דייטשער שטאָט. די דייטשען דארפען דאָ רעגירען, און די יודען מוזען האלטען דאָס מויל. אויב די יודען ווילען דאָס נישט פערשטעהן, מעגען זיי נעהמען דאָס פעקעל און מאכען דעם וועג״.

א פרידענס-אפמאך צווישען דער קאלאניע כפר-ברוך און א בעדואינער=שטאם

ירושלים. (יט״א) צווישען דער מזרחיסטישער קבוצה כפר־ברוך און דעם בעדואינער־שטאַם איליאַדין איז אָפּגעשלאָסען געוואָרען אַ פרידענס־אָפּמאַך. אָנהויב יולי ה. י. איז אַ מיטגליד פון דעם דאָזיגען בעדואינער־שטאַם דער׳הרג׳עט געוואָרען בעת אַ צוזאַמענשטויס צווישען די יודישע קאָלאָניסטען און די בעדואינער, וואָס האָבען אַרויפגעטריבען זייערע שאָף אויף די פעלדער פון דער יודישער קאָלאָניע. דעלעגאַטען פון אייניגע יודישע קאָלאָניעס האָבען בעזוכט די געצעלטען פון דעם בעדואינער־שטאַם און איבערגעגעבען דער משפחה פון דער׳הרג׳עטען בעדואינער, לויט׳ן אריענטאַלישען מנהג, אַ בעשטימטע סומע אַלס חרטה־געלד. דער לייטענדער בעאַמטער פון דיסטריקט האָט דעם געשלאָסענעם פרידענס־אָפּמאַך בעקרעפטיגט אין נאָמען פון דער רעגירונג. נישט געקוקט אויף דעם אָפּמאַך ווערט אין חיפה פאָרטגעזעצט די אויספאָרשונג געגען דעם שומר פון כפר־ברוך נסים האבעש, וועלכער איז אַרעסטירט געוואָרען אונטער דער בעשולדיגונג פון דער׳שיסען דעם בעדואינער.

טעאַטער „סקאלא״

שרודמיעסקאַ 15 | שרודמיעסקאַ 15

קינסטלער־אנסאמבל פון ווילנער און וואַרשעווער ארטיסטען

לעצטע 2 מאל!

היינט, דינסטאג, דעם 16־טן ד. ח.
מארגן, מיטוואָך, דעם 17־טן ד. ח.

„ריטען״

אויפ׳ן פערלאַנג פון טעאטער־עולם — דאָס שטארק אויפגענומענע ווערק פון ה. לייוויק

אין 3 אקטען. רעזשי: ח. בוזגאַן

סיבירער קאטארגע־לידער.

ספעציעלע תפיסה־דעקאראציע און קאסטיומירונג

פרייזן 50 גר. און 1 גילדן

ווער עס קומט פריהער, בעקומט א בעסערן פלאַץ

אכטונג! דאָנערשטאָג ווערט צוליב דער גענעראל־פראָבע נישט געשפּילט.
פרייטאג, דעם 19־טן ד. ח. פרעמיערע מיט מאגדאַ קאַרמען

טאמאשאווער כראניק

וועגען דער שוחטים-פראגע

אין צוזאַמענהאַנג מיט׳ן באַר־וואָס אַרויסגעגעבענעם פסק דורך הרב בראָט אין ענין שוחטים־פענסיעס לויט וועלכען די שוחטים ווערען איצט אָפּעציעלע שותפים צו דער קהלה־קאַסע פון שחיטה אויף דער הויך פון 37 פראָצענט — וועט די טעג פאָרקומען אַ זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג וועלכע וועט אָנעהמען אַ בעשלוס וועגען דעם פסק־דין. צווישען פערשידענע היגע יוד. קרייזען האָט דער פסק אַרויסגערופען אונצופרידענהייט און ווערט איצט פערשידענאַרטיג קאָמענטירט.

באַלד נאָך דער זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג וועט אויך אין דער פראַגע אָנעהמען אַ געהעריגע שטעלונג דער קהלה־ראַט.

די פליאזשע האט ערפאלג

די היצען זענען גרויס. די זון איז אַרויסגעצויגען געוואָרען פון איהר „שייד״ אַרויס. ס׳שטעטעל טאָמאַשאָוו בראָט און בראָנט זיך אין די קאָכענדיגע זון־שטראַהלען. אַ גרויסער טייל פון דער בעפעלקערונג ענטלויפט טאָקע פון די ברענענדיגע היצען אין די אַרומיגע וועלדער אַריין און דאָס רוב לאָזט זיך אויף דער פליאַזשע, וועלכע ציהט די לעצטע טעג אַ געוואַלדיגען „סבאָר״. אַזאַ פּרעקווענץ אויף דער פליאַזשע ווי היי־יאָהר געדענקט מען שוין לאַנג נישט.

אויך די לאָדזער יודישע געזעלשאַפט פאַר לאַנד־קענטניש, וועלכע האָט געמאַכט אַן׳אויספלוג קיין טאָמאַשאָוו, ספאַלאַ, אינאָוולאָדז און טאָמאַשאָוו, האָט נעכטען עטליכע שעה פערבראַכט אויף דער היגער פליאַזשע ביי דער „פיליצאַ״.

א גנבה ביי א פאסטאר

פון דער וואוינונג פון פאַסטאָר מאַי (אַנטאָניעגאָ גאַס) איז נעכטען פריה אַרויסגע׳גנב׳עט געוואָרען אַ וואַטפולער פאַלטאָ.
3

די באַלדיגע ענערגישע אויספאָרשונג פון דער פאָליציי האָט געבראַכט פאָזיטיווע רעזולטאַטען. אַלס „אַמאַטאָר״ פון דעם פאַלטאָ האָט זיך אַרויסגעוויזען אַ געוויסער אָסקאַר הודע פון פאַביאַניץ, וועלכער האָט די גנבה געהאַט איינגעגראָבען אין דר׳ערד נעבען קהל׳ס צעגעלניע אין סטאַרזשין.

הודע איז מיט עטליכע טעג צוריק געקומען קיין טאָמאַשאָוו צו זיין געליבטע, וועלכע געפונט זיך אין שטעטישען שפּיטאָל. ווילענדיג ראַטעווען זיין קראַנקער געליבטע און נישט האָבענדיג דערצו קיין פינאַנציעלע מעגליכקייטען, האָט ער בעשלאָסען אויסצופיהרען אַ גנבה כדי אַזוי אַרום צו האָבען געלד.

זיין פלאַן איז אָבער איהם באַלד צושטערט געוואָרען און הודע זיצט שוין אין שטעטישען אַרעסט.

צווישען די ארבייטער

אויף דער פער־זאַמלונג פון וועבער־אַרבייטער, וואָס איז זונטאָג אין אָווענד פאָרגעקומען אין לאָקאַל פון פעראַבאַנד „פראַצאַ״ ביי דער אָנוועזענהייט פון איבער הונדערט וועבער־אַרבייטער, איז אַרום גערעדט געוואָרען די פראַגע וועגען דער איצטיגער סיטואַציע צווישען די היגע וועבער און זייערע לוינען, נאָכ׳ן שטרייק ביי פירמע „ה. לאַנדסבערג״.

אַלע רעדנער זענען געקומען צום אויספיהר אַז דער שטרייק איז מצד די וועבער פערשפּילט געוואָרען צוליב זייער שוואַכער האַלטונג און אייגענער אויף הבחות.

קיין רעזאָלוציעס זענען נישט אָנגענומען געוואָרען.

אנשטעקנדע קראנקהייטען

אין משך פון די לעצטע צוויי וואָכען איז דורכ׳ן געזונטהייטס־אַמט ביים היגען מאַגיסטראַט פערנאָטירט געוואָרען וועגען 24 פאַלען פון אַנשטעקענדע קראַנקהייטען.

אין דאָרף קאַטשקאַ היגטער טאָמאַשאָוו איז געמאָלדען געוואָרען וועגען 6 פאַלען פון בויך־טיפוס וועגען וועלכע, מ׳האָט מודיע געווען דעם שטעטישען דאָקטאָר פון ראַווא.

ספארט-יום-טוב

נעכטען מאָנטאָג איז פאָרגעקומען אַ גרויסער ספּאָרט־יום־טוב איינגעאָרדענט דורכ׳ן טאָמאַשאָוער דייטשען ספּאָרט־קלוב „רוך״. אין מאַרש מיט׳ן אָרקעסטער איבער די גאַסען, האָבען זיך אַ הויך אַלע ספּאָרט־סעקציעס פון „רוך״ אויך בעטייליגט זיך די ספּאָרט־קלובען ל. ט. ס. ג. און שילאַ (לאָדז), פּ. ט. ג. (פּאַביאַניץ).

נאָכמיטאָג זענען צווישען די אויבענדערמאָנטע קלובען פאָרגעקומען קאָנקורענץ־קאַמפען וועגען וואַנדער־בעכער פון יאָהר 1919.

יונגלער

צו פערקויפען צייטונגען ווערען געזוכט.

ווענדען זיך פילסודסקיעגאָ (קאַליסקאַ) 6

יעדען טאָג פון 12–2 און פון 4–6 נאָכמ.

„נײער פאָלקסבלאַט"

לאדז, 16 אויגוסט 1932

די אויפגאבען און די מיטלען

עס זענען אדורך כמעט 2 יאָהר, ווי עס איז נעדרוקט געוואָרען מײַן ערשטער ארטיקעל וועגען א יודישען וועלט-קאָנגרעס. דאַן האָבען מיר זיך געפונען אינטער'ן שווערען אײַנדרוק פון פאַספילד'ס „ווייסען בוך", אונטער'ן רושם פון די אונטערגראָבונגען, וואָס עס האָט געמאַכט די מאַנדאַט-רעגירונג אויף די רעכט פון אונזער נאַציאָנאַלער היים.

אין גלות האָט מען אויך דאַן געקענט זעהן דעם עקאָנאָמישען חורבן פון יודישען מיטעלשטאַנד אין די לענדער פון מזרח-אייראָפּאַ. אָבער דאַן האָט אפילו נישט געקענט קומען אויפ'ן געדאַנק, אז אויך די פּאָליטישע רעכט פון אונזערע ברידער אין גלות וועלען שטעהן אין געפאַהר.

איצט האָבען מיר פאַר אונז — נישט נאָר אַן עקאָנאָמישען חורבן פון די יודישע מאַסען אין מזרח, — נאָר אויך א פרואוו פון אונזערע פיינד אוועקצורויבען בײַ אונז אַלע מענשליכע רעכט, וועלכע מיר האָבען אויסגעקעמפט נאָך דער מלחמה און אין דײַטשלאַנד — פיל צעהנדליגער יאָהרען פאַר דער מלחמה.

דאָס מערקווירדיגסטע איז דאָס, וואָס אין אונז שווערער און שרעקליכער צײַט, וועלכע האָט כמעט נישט איהר גלײַכען אין דער געשיכטע פון אונזער פאָלק — געפינען מיר זיך אין קלעם פון פולשטענדיגער פערפרוירנקייט. נישטאָ קיין אָרגאַניזירונג פון די פאָלקס-כוחות, נישטאָ קיין זאַך — א טויט-שטילקייט פון א בית-הקברות...

עס זענען געוועזען צײַטען אונטער דער הערשאַפט פון רוסישען צאַר — ווען א כוואַליע פון פּאָגראָמען האָט זיך א שאָט געטון איבער די יודישע ישובים. ס'איז אויפגערודערט געוואָרען דאָס גאַנצע יודישע פאָלק פון איין עק וועלט ביז'ן צווייטען — כדי ענטגעגענצושטעלען זיך דעם אומגליק.

איצט, ווען דאָס יודישע פאָלק געפינט זיך אין א צושטאַנד פון א פערמאַנענטען פּאָגראָם — און זײַן פערמעגען — איצט שווייגען מיר.

צי קען נאָך ווער עס איז איצט צווייפלען אין דער נויטיגקייט פון א וועלטליכער יודישער אָרגאַניזירונג?

די בעראַטונג קומט פאָר. זי וועט זײַן גרויס מיט כמות פון איהרע דעלעגאַטען און מיט דער איכות פון די כחות, וועלכע בעטייליגען זיך אין איהר.

וואָס זענען די אויפגאַבען, וואָס שטעהען פאַר דער קאָנפערענץ?

1) פערטיידיגונג פון אונזערע רעכט. אונטער'ן וואָרט פערטיידיגען — פערשטעה איך נישט א מלחמה דורך אַרויסלאָזען ביכלעך אָדער שתדלנות. אין אַזא פּראָגנאָסטיק־אַרטליכער שעה דאַרף מען אוועקוואַרפען די אַלטע וועגען און מיטלען. נײַע קאַמפּס-מיטלען זענען אונז נויטיג. און די הויפּט-זאַך איז: עס זאָל געגעבען ווערען די פערטרעטער פון יודישען פאָלק דאָס רעכט צו קומען מיט זייערע פאָדערונגען דירעקט צום פעלקער בונד און דאָרט איבערגעבען פערשידענע פאָרשלאָגען — דורך די פערטרעטער, וואָס וועלען בעשטימט ווערען פון גאַנצען יודישען פאָלק.

איך ווייס גאַנץ גוט, אַז דער וועג דערצו איז א גאַנץ שווערער, אַז עס וואַרטען אונז פיל שטערונגען. אָבער די לאַגע, אין וועלכער עס געפינען זיך 15 מיליאָן יודען, פאָדערט אויך אויסערגעוועהנליכע בעשלוסען.

אויב מיר וועלען אַרבײַטען מיט דער נויטיגער ענערגיע און אָנשטרענגונג — בין איך איבערצײַגט—אַז מיר וועלען דערגרייכען אונזער ציל.

2) די עקאָנאָמישע לאַגע. — דאָ דאַרף איך בעמערקען, אַז דער אונטערגאַנג פון יודישען מיטעלשטאַנד איז נישט נאָר א רעזולטאַט פון דער פײַנדשאַפט צו יודען — נאָר א רעזולטאַט פון אַלגעמיינעם וועלט-קריזיס. מיר קענען אַרויס פון דער לאַגע נאָר דורך פּראָדוקטיוויזירען פון די ברייטע יודישע מאַסען און דער עיקר, דורך בעזעצען גרויסע מאַסען אויף דער ערד. פאַראַן לענדער אין גלות — וואו מען קען עס מאַכען, אָבער די מעהרהייט פון פאָלק נויטיגט זיך אין עמיגראַציע. פּאַראַלעל מיט ארץ-ישראל, וואָס איהרע טויערען מוזען אײַנגאַנצען געעפענט ווערען, וועלען מיר מוזען זוכען אויך אַנדערע ערטער. דעם דאָזיגען גאַנצען פּלאַן דאַרפען מיר דורכשטודירען און צוגרייטען ביז צום קומענדיגען קאָנגרעס.

3) די מיטלען דערצו. — עס זענען דאָ פערשידענע פאָרשלאָגען — אָבער אָהן א וועלט-קאָנגרעס וועט מען נישט קענען זיי דורכפירן. ביז צום קאָנגרעס דאַרפען מיר אויסאַרבײַטען א קאָנקרעטען פּלאַן, ווי אַזוי צו קריגען די מיטלען דערצו.

4) אָרגאַניזירען דעם קאָנגרעס. — דאָס איז

דער כאאס דערגרייכט די העכסטע שטופע

(א בריף פון בערלין)

אין דער געבײַדע פון רייכסטאַג איז פאַרגעקומען די פייערונג צום דרייצעהנטען יאָהרטאָג פון דער ווײַמאַרער קאָנסטיטוציע. דאָס איז נישט געווען קיין פייערונג, נאָר גיכער א טרויער-אַקאַדעמיע. די מיניסטאָרען האָבען אין זייערע רעדעס בעמיהט זיך אײַנגאַנצען נישט צו דערמאָנען דאָס וואָרט „רעפּובליק", און די ווײַמאַרער קאָנסטיטוציע איז דאָך דער דאָקומענט אין דער היסטאָרישער אַקט, וואָס האָט די דײַטשע רעפּובליק געשאַפען. ווי דער מיניסטער גאַיל האָבען אויך געערדט גאַנץ אָפען די רעדנער, אַז די קאָנסטיטוציע דאַרף געענדערט ווערען.

אין דערזעלבער צײַט, ווען איז פאַרגעקומען די פייערונג אין רייכסטאַג, איז נעבען דעם געווע. פּאַלאַץ פון קייזער פאָרגעקומען א פּאַראַד, פּאַראַדירט האָט די בערלינער פּאָליציי. די פּאָליציי איז ביז'ן היינטיגען טאָג דער בעסטער שוץ פון דער דעמאָקראַטישער אָרדנונג אין דײַטשלאַנד. די פּאָליציי האָט אויסגעהערט די רעדע פון בײַעם פּאָליציי-פּרעזידענט (פּיהרער איז געוועזען פּרעזידענט דער סאָציאַליסט גזשעשינסקי) וועלכער האָט אויך גערעדט וועגען מלוכה, וועגען פאָלק און האָט אויך פערגעסען צו דערמאָנען דאָס וואָרט „רעפּובליק".

בכלל דערמאָנען נישט די איצטיגע פיהרער אָן דאָס וואָרט „רעפּובליק". וועגען דער רעפּובליק האָבען געמאַכט עטליכע אויסרופען אין דער געבײַדע פון רייכסטאַג עטליכע פערזאָן נאָך דער רעדע פון קאַנצלער פאָן פּאַפּען. דער דאָזיגער אויסרוף האָט זיך ווידערהאָלט אין די קולואַרען, ווען עס איז דאָרט פערבײַגעגאַנגען דער פּרעזידענט. דאָס געשריי האָט זיך געהערט אויפ'ן פּלאַץ

בײַ דער „זיגעסזוילע", ווען הינדענבורג איז פערבײַגעגאַנגען פאַר דער עהרענוואַך. „פרײַהײַט" האָט געשריען דער המון. ווי בעקאַנט, איז דאָס דער סימבאָלישער אויסגעשריי פון די אָרגאַניזאַציעס, וועלכע האָבען זיך פעראײניגט געגען די האַקען-קרייצלער.

בערלין האָט בעגעגענט דעם טאָג פון דער קאָנסטיטוציע בעצירט מיט פאָהנען. בעגעגענט נישט מיט פייערליכקייט, אָבער דאָך בעסער ווי מען דאָט געקאָנט ערוואַרטען בײַ דער איצטיגער שטימונג און אַטמאָספער. בערלין האָט זיך געהאַט אויף א ווײַל בעפרײַט פון די אַלאַרמירענדע און אומרוהיגע קלאַנגען, וואָס האָבען זיך פערשפּרייט ערב דעם יום-טוב. די הויפּט-שטאָט האָט געלעבט איז דער נערוועזער ערוואַרטונג, אַז אָט אָט, אָט וועט רייכסקאַנצלער ווערען היטלער. בערלין האָט שלעכט פערשטאַנען די אָפיציעלע ערקלערונג וועגען דעם, אַז די רעגירונג דאַרף זײַן אַן איבערפּאַרטײַאישע און אָפּהענגיג פון פּאַרלאַמענט.

די בעפעלקערונג פון דער הויפּט-שטאָט, וועלכע האָט צוכאַפּט די אָוענד-בלעטער, האָט נישט פערשטאַנען אויף וואָסער אָפּן האָט דער קאַבינעט פון פאָן פּאַפּען בדעה צו ענדערען די קאָנסטיטוציע, אַזוי ווי דאָס איז אָנגעקינדיגט געוואָרען אויך אין די רעדעס בעת דער קאָנסטיטוציע-פייערונג. די רעגירונג האָט דאָך נישט אין רייכסטאַג

קיין קוואַליפיצירטע מעהרהייט, וואָס איז דערצו נויטיג. אָבער פערשטענדליך איז אויך געוואָרען פאַר דער הויפּט-שטאָט, אַז דער פאָרטפעל פון קאַנצלער איז נאָך ווייט נישט אין די הענד פון היטלערן און דער אָוענד-נומער פון היטלעריסטישען „אַנגריף" האָט בעשטעטיגט, אַז די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען גופא פיהלען זיך נאָך דערווײַל נישט בײַ דער מאַכט.. זיי האָבען געפאָדערט צו פיל, זיי בעהאַלטען נישט, אַז די רעגירונג וועט זײַן א פּאַרטייאישע, הגם דער לעצטער טריק פון די היטלעראָווצעס בעשטעהט אין דעם, וואָס אַנשטאָט דעם וואָרט „פּאַרטיי" בענוצען זיי דאָס וואָרט „בעוועגונג".

היטלער אַליין בעמיהט זיך צו צושטרײַען אַלע קלאַנגען וועגען די גרויסע רײַבונגען צווישען די פיהרער פון זײַן בעוועגונג, עס ווערט ערקלערט אַ בײַטערער קאַמף יעדען נישט-היטלעריסטישען קאַבינעט. דער פיהרער פליהט קיין בערלין, כדי צו פיהרען ענטשיידענדע אונטערהאַנדלונגען, ווײַסענדיג אַז יעגעס זיווג, וואָס איז איהם נויטיג, כדי צו דערהאַלטען דעם פּרעסטיזש פון זײַן פּאַרטיי, וועט ער נישט דערגרייכען. וואָס וועט זײַן מיט'ן פּאַרלאַמענט, אויב פאָן פּאַפּענס קאַבינעט וועט אַראָפּ,— דאָס ווייס קיינער נישט. בכלל האַלט דער כאַאָס שוין בײַ דער העכסטער שטופע.

און אין דערזעלבער צײַט, ווען אין רייכסטאַג איז פאַרגעקומען אַ מין הספד איבער דער קאָנסטיטוציע. דער פיהרער פליהט קיין בערלין, כדי צו ציאַליסט אויף גאַטעסדינסטען, בעשטעלט אַ תפילה פאַר'ן וואוויל פון דער קאָנסטיטוציע, אײַנטערנעהמענדיג זיך די קאָנסטיטוציע דאָך צו ראַטעווען.

י. מ.

אונטערגאנג פון קו-קלוקס-קלען

די ארגאניזאציע וואס האט געוואלט אויסמארדען אלע יודען, קאטאליקען און נעגערס

די אַמאָל מעכטיגע און געפעהרליכע, געהיימע און האַלב-אָפענע אַמעריקאַנער אָרגאַניזאַציע דער בעריהמטער קו-קלוקס-קלען, וועלכער פלעגט אַרויפוואַרפען א פּחד אויף אָהן א שיער מענשען, אָט די אָרגאַניזאַציע הערט אויף צו עקזיסטירען.

די אָרגאַניזאַציע האָט אין דער צײַט פון איהר בליהען געציילט העכער 9 מיליאָן מיטגלידער. אָבער קיינער פון די מיליאָנען וואָלט נישט געווען אימשטאַנד צו ענטפערן אויף דער פראַגע, וואָס אייגענטליך ווילן זיי האָבען און צו וואָס שטרעבט זי. דער קו-קלוקס-קלען האָט געהאַט זײַנע אייגענע בלעטער, פון וועלכע איינציגע עקזיסטירען, דאַכט זיך, נאָך ביז'ן הײַנטיגען טאָג. ער האָט געהאַט זײַנע פּובליציסטען, וועלכע האָבען געשריבען וועגען דער אידעאָלאָגיע פון דער אָרגאַניזאַציע, אָבער אין וואָס בעשטעהט די דאָזיגע אידעאָלאָגיע — דאָס האָט קיינער נישט געוואוסט.

די מיטגלידער פון דער אָרגאַניזאַציע אין זייערע כאַראַקטעריסטישע מיטעלאַלטערליכע טראַכטען, אין די פּליאַשטשען מיט די הויכע קאַפּטורען אויף די קעפּ, פלעגען אײַנאָרדנען ריזיגע פּראָצעסיעס. דאָס איז געווען א לעגאַלע אַרבײַט, וועלכע האָט קיינעם נישט געוואונדערט, ווײַל אין אמעריקא זענען פאַראַן אָהן א שיער סעקטעס מיט גאַנץ אויסטערלישע צערעמאָניעס. אָבער אין געהיים האָט זיך די אָרגאַניזאַציע פאַרנומען מיט מאָרדען אירע געגנער און דערבײַ פלעגט די אַרבײַט געטון ווערען אַזוי געשיקט, אַז מ'האָט קיינמאָל נישט געקענט ענטדעקען די מערדער, הגם יעדער האָט געוואוסט, אַז דאָס האָט געטון דער קו-קלוקס-קלען.

אויסראָטען די קאַטאָליקען, יודען און די נעגערס אָט דאָס איז געווען דער לאָזונג פון דער אָרגאַניזאַציע. צי דאָס איז געווען דער ציל פון אָט דער באַנדע? ניין, דאָס איז געווען בלויז א מיטעל, וואָס האָט געדאַרפט פיהרען צום ציל. אָבער לאָמ'ר אָננעמען אויף א ווײַל, אַז דער באַנדע וואָלט געלונגען אײַנצואָרדנען א באַרטאָלאָמעאוס-נאַכט און ווירקליך אויסמאָרדען אַלע יודען, אויסקוילענען אַלע קאַטאָליקען און דערטרינקען אַלע נעגערס. וואָס וואָלט דאַן געווען? אויף אָט דער פראַגע איז קיינער פון די מיליאָנען מיטגלידער פון קו-קלוקס-קלען נישט געווען אימשטאַנד צו ענטפערן. און ווען מ'פלעגט אַזאַ איינעם צודריקען צו דער וואַנד, פלעגט ער זיך אַרויסדרעהען מיטן ענטפער, אַז דער פיהרער פון דער אָרגאַניזאַציע, א געוויסער קלאַרק, איז א גענִיאַלער מענש און ער ווייסט שוין וואָס מ'דאַרף טון. ער ווייסט אַלץ. ער פערשטעהט אַלץ און אַלע איבעריגע זענען מחויב בלינד אין איהם צו גלויבען.

די אָרגאַניזאַציע האָט זייט א געוויסער צײַט אָנגעהויבען אונטערצוגעהן. און איצט איז געקומען איהר סוף. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז איהר פיהרער, איהר נשיא איז געווען אַן אײַנפאַכער משוגענער, וועלכען מ'האָט די טעג פערשפּאַרט אין א משוגעים הויז.

מיר לעבען אין דער עפאכע פון דאנטאן און ראבעספיער

א יונגער מיליאנער ווארענט די רייכע

דער צענטראַלער אָרגאַן פון די פּוילישע סאָציאַליסטען אין אַמעריקע, „ראַבאָטניק פּאָלסקי", וועלכער געהט אַרויס אין דעטראָיט האָט פערעפענטליכט פאָלגענדע כאַראַקטעריסטישע ערקלערונגען פון די ווײַט זעהענדיגע אַמעריקאַנישע קאַפּיטאַליסטען:

מיט א צײַט צוריק האָט דער יונגער מיליאָנער, קאָרנעליוס וואַנדערבילד, אויף די שפּאַלטען פון דעם וואָכענבלאַט „ליבערטי", בעהאַנדלענדיג דעם קאָנטראַסט צווישען דעם הונגער און נויט פון די מיליאָנען פון די אַרבײַטער-פאַמיליעס און דעם אויסברענגערישען און פערשווענדערישען לעבענס-אופן פון רײַכע, פאָרגעזאָגט די רײַכע, אַז זיי וועלען ענדיגען זייער לעבען אונטער'ן מעסער פון דער גילאָטינע.

„דערפאַר ווײַל כ'האָב מיך שטענדיג בעמיהט צו זײַן אויפריכטיג מיט זיך אַליין — שרײַבט דער יונגער מיליאָנער — בין איך אויסגעשלאָסען געוואָרען פון'ם קלאַס, צו וועלכען איך געהער. מײַן קלאַס איז בעגאַנגען בנוגע די אַרבײַטער-מאַסען א פערברעכען און מען דאַרף האָבען א האַרץ פון שטיין, כדי צו שווײַגען און נישט פּראָטעסטירען נעגען דער שרײַענדען אונרעכט, וואָס ענטוויקעלט זיך א דאַנק דער עקזיסטירענדער אָרדנונג, וועלכע האָט צוטיילט די געזעלשאַפט אויף קלאַסען... די רעוואָלוציע האָט אין זיך דאָס, וואָס זי בריכט אויס פּלוצים. און ווי א שׂרפה אין סטעפּ פערשפּרייט זי זיך שנעל און האַסטיג. אויב די רײַכע וועלען נישט זײַן פאָרזיכטיג, וועלען זיי מוזען אוועקלייגען זייערע קעפּ אונטער דער גילאָטינע. אויב זיי ווילען נישט זײַן פאָרזיכטיג און דאָס לעבען איז זיי דאָך ליב, זאָלען זיי זיך בעצײַטענס אַרויסטראָגען פון אַמעריקע".

אין לעצטען נומער פון דעם זעלבען וואָכענבלאַט מאָדעלט דער סענאַטאָר ראָבערט פ. וואַגנער שטרענג דעם קלאַס פון די בעזיצענדע פאַר זייער עגאָיזם און אָפּטימיזם. אויך ער זאָגט זיי פאָר אָנ'אויס'אַטונג און די געפאַהר פון א רעוואָלוציע.

„די טראַדיציע, וועלכע איז אונז אַלעמען טײַער, קען זיך נישט דערהאַלטען אויף א וועלט, וואָס איז רואינירט דורך מלחמה: כאָאָטיזירט דורך שׂנאה און אויסגעמאַטערט פון הונגער.

„דאָס אַמעריקאַנישע פאָלק פאָדערט ברויט, און מיר האָדעווען עס מיט צוזאָגען און אָפּטימיזם.

„ווען מען האָט דער פראַנצויזישער קעניגין מאַריע אַנטואַנעטע מיטגעטיילט, אַז דאָס פאָלק האָט נישט קיין ברויט, האָט זי נאַאיוו געפרעגט פאַרוואָס-זשע עסט עס נישט קיין טשאַסטעס?" פאַר דער דאָזיגער און אויך פאַר אַנדערע נאַריש-קייטען האָט זי בעצאָהלט מיט איהר קאָפּ.

„איצט איז דאָס אַמעריקאַנישע פאָלק געטריבען געוואָרען פון דער שרעקליכסטער נויט. פון די אָפּשפּאָרונגען פון דעם מיטעלען קלאַס איז שוין נישטאָ קיין שפּור... מיליאָנען פאַמיליעס דערהאַלטען זיך פון נדבות. אָבער דער פּרעזידענט הייסט זיי קויפען אויטאָס, רופט צו לאָזען אין פערקעהר די אָפּגעשפּאָרטע געלדער... אין די אויערען פון די אויסגעמאַטערטע מענשען קלינגט עס, ווי א איראָניע.

„א צימער פון אונרוה כאַפּט אַרום דאָס גאַנצע לאַנד. דעפּרעסיע, בונטען און גוואַלט-טאַטען האָבען זיך פערמעהרט איבער דער וועלט. אַזעלכע ווינטען פון אונצופרידענקייט האָבען שוין נישט איין רעוואָלוציע אין דער וועלט אויפגעבלאָזען. מיר לעבען אין דער עפּאָכע פון דאַנטאַן און ראָבעספּיער".

י. גײַדימש.

אַנ'ענין, וואָס קען מעהר נישט אָבגעלעגט ווערען. אויב מיר וועלען גלײַך צוטרעטען איהם צו אָרגאַניזירען, גלויב איך, אַז נאָך אין קומענדיגען יאָהר וועט קענען פאָרקומען דער וועלט-קאָנגרעס. וואַרטען לענגער איז אונמעגליך. אין יעדע שעה, וואָס געהט פערבײַ און מיר טוען גאָרנישט — איז אַן אומגליק פאַר אונז. און דאָס וועט זײַן א זינד, וואָס וועט א נ״ז נישט פערגעבען ווערען.

מיר זענען זיכער, אַז די קאָנפערענץ אין גענף וועט אַרויסגעהן בכבוד פון איהר גרויסער אויפגאַבע, וועלכע זי איז בערופען צו ערפילען. דער עיקר: נישט פערצווייפעלט ווערען און נישט זײַן שוואַך בײַ זיך. דער שטאַרקער גלויבען אין די כחות פון אונזער פאָלק — דאַרף זײַן די לאָזונג פון דער קאָנפערענץ און מיר וועלען פיל קאָנען אויפטון און אויך בעקעמפען אַלע שוועריגקייטען!

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאַנאַ 4, טעל. 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער - שוועכע. אַלע ארט אַנאַליזען, עלעקטראָטעראַפּיע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.
צוריקגעקעהרט.
נעמט אָן פון 8-2 און פון 5-9 אָוועגד.
בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען.

ווי אזוי אמעריקאנער פאליציי פייניגט ארעסטירטע

פאקטען פון אמעריקאנער פאליציי-ברוטאליטעט וואס האבען אויפגעשוידערט א וועלט.—מעטא-דען, פון פאליציי און דעטעקטיווס געגען די קרבנות, וועלכע פאלען אריין איז זייערע הענט

(בריף פון וואשינגטאן)

דעם 31-טען יאנואר, 1919, זענען דריי כי-נעזער געפונען געוואָרען טויט אין דער געביידע פון דער כינעזישער מיסיע אין וואשינגטאן. דער כינעזער לי, א סטודענט, האט געזאגט דער פאלי-ציי, אז אין דער נאכט פונ׳ם מאָרד האט ער אויף יענעם פלאץ געזעהען טשאנג סו וואנגען, א כינעזי-שען איינוואוינער פון ניו-יארק. וואן איז געווען א יונגערמאן פון 25 יאָהר. מיט 3 יאָהר פריהער איז ער אלס סטודענט געקומען פון כינע.

לי האט געפיהרט די צוויי וואשינגטאָנער דעטעקטיוו׳ס קיין ניו-יארק צו וואנ׳ס וואוינונג, וואו ער איז געלעגען קראנק. אָהן שום לעגאלע פאפירען, האבען די דעטעקטיוו׳ס גענומען וואנ׳ען און איהם אבגעפיהרט קיין וואשינגטאָן. דאס איז געווען דעם ערשטען פעברואר.

ווען מ׳האָט וואנ׳ען געבראכט קיין וואשינג-טאָן, האט דער דאָרטיגער סופּעראינטענדענט פון דער פאליציי צוזאמען מיט דריי דעטעקטיוו׳ס איהם אויסגעפרעגט אין משך פון זעקס שעה. דעם זעל-בען טאָג אין אָוענד האט מען איהם געברענגט נישט אין דער פאליציי, נאר אין א צימער פון א האָטעל. דא האט ער דורכגעמאכט אנ׳אומבעשרייב-ליכע אינקוויזיציע.

אכט טעג און נעכט האט מען קיינעם נישט צוגעלאָזען צו איהם. די גאנצע צייט, אָן אויפהער, האט מען איהם געהאלטען אין איין פרעגען, פרע-גען און פרעגען. אמאָל זענען די פראגען געווען אויסגעדרוקט-כיטרע און אמאָל פול מיט סתרא-שונגען. דער איינציגער צוועק איז געווען צו כאַ-פען וואנ׳ען ביי עפּעס א ווידערשפּרוך, וואס זאָל פיהרען דערצו, אז ער זאָל זיך מודה זיין. וואנ׳ס קראנקייט און אומפעהיגקייט צו עסען האבען אבי-סעל אנגעשראקען די דעטעקטיוו׳ס. האבען זיי גע-רופען א פאליציי-דאָקטאָר איהם אָפּצוטערן. טאג און נאכט זענען די פאליציי-לייט געווען ביי זיין קראנקען בעט. זיי זענען ארויס בלויז, ווען דאס שרעקליכע פרעגעניש איז אנגעגאנגען.

דעם אכטען טאָג האט דאס פרעגעניש אנגע-האלטען א גאנצען טאָג. אין אָוענד האבען זיי איהם געצוואונגען אויפצושטעהן און איהם געבראכט אין דער געביידע פון דער כינעזישער מיסיע. אין משך פון צעהן שעה צייט האט מען דעם קראנקען יונגענמאן געפיהרט פון שטאָק צו שטאָק, געצוואונ-גען נאכאמאָל און נאכאמאָל צו בעטראכטען דעם פלאץ, וואו דער דרייפאכער מאָרד איז בעגאנגען געוואָרען, און צו געבען ערקלערונגען און ענטפערן אויף פראגען. די פלעצער, וואו די טויטע זענען ענטדעקט געוואָרען; דער רעוואָלווער, מיט וועלכען דער מאָרד איז בעגאנגען געוואָרען; די בלוט-פלעקען און די פינגער-צייכענס, די לעכער פון די קוילען און די ווענט, די קליידער פון די ערמאָר-דעטע, די בלוט-פלעקען אויפ׳ן דיל און אויף די טרעפּ, א פערבלוטיגט טיכעל, די קישענ׳ס, מיט וועלכע די פנים׳ער פון די טויטע זענען געווען פערדעקט; די פאטאגראפיעס, וואס די פאליציי האט גענומען פון די טויטע, — דאס אלץ האט מען נישט אויפגעהערט צו ווייזען איהם און אין דער זעלבער צייט איהם געהאלטען אין איין אויספרעגען. די פאליציי איז דערווייל איינגאנצען אויסגעמאטערט געוואָרען. איינער פון די דעטעקטיוו׳ס איז אנ טשלאָפען געוואָרען, אָבער וואן האט געמוזט שטיין אויף די פיס, אן אביסעל אָפּרוה.

אזוי האט עס זיך געצויגען ביז פאַרטאג. האלב נאך זעקס באגינען האבען זיי איהם גענומען אין דער פאליציי און ענדליך—דעם ניינטען טאג!— איהם געזעצליך געשטעלט אונטער ארעסט. דא האט זיך דאס פרעגעניש אנגעהויבען פון דאס-ניי. די דעטעקטיוון האבען איהם נישט אויפגעהערט צו מאטערן מיט׳ן בעפעהל: „זיי זיך מודה! זיי זיך מודה!“

דעם צעהנטען טאג איז די סצענע, ווי שוין געשילדערט, איבערגע׳חזר׳ט געוואָרען. דעם עלפ-טען טאג, ווען וואן איז שוין מעהר נישט געווען פערראנטוואָרטליך פאר זיך, איז געבראכט געוואָרען א סטענאגראפיסט, וואס האט אראָבגענומען אלע פראגען און ענטפערס. וואן האט זיך מודה געווען, אז ער האט דערהרג׳עט די דריי כינעזער. צוועלף זייטלעך זענען פאר איהם פארגעלייענט געוואָרען, און ער האט אָהן ווידערשטאנד אונטערגעשריבען יעדע זייט בעזונדער און דאן דעם גאנצען דאָקו-מענט. דערנאך איז ער צוזאמענגעבראכען, און דער הויפט-דאָקטאָר פון געפענגעניש איז ענדליך גערו-פען געוואָרען צו איהם. דער דאָקטאָר האט וואנ׳ען געפונען אין א שרעקליך-אויסגעשעפּטען צושטאנד. ער האט קוים כח געהאט צו רעדען. ער האט זיך בעקלאָגט אויף שוידערליכע ווענטאגען אינ׳ם בויך. ביי א שפעטערדיגען פראצעס האט אט דער דאָק-טאָר [illegible]

„פראגע: איהר דענקט, אז ער איז געווען אזוי גייסטיג קראנק, אז ער האט נישט געוואוסט, וואס ער שרייבט אונטער?

ענטפער: ניין, ער האט נישט געוואוסט, וואס ער שרייבט אונטער.

פראגע: דענקט איהר, אז ער האט אין אזא צושטאנד געקענט אונטערשרייבען אנ׳אקט, וואס וואלט איהם געפיהרט צו דער תליה?

ענטפער: איך דענק, אז יא, ווייל דאס איינ-ציגע, וואס ער האט פערלאנגט, איז געווען, אז מען זאל איהם לאזען צורוה. ער איז געווען אזוי קראנק און האט אזוי שטארק געליטען, אז ער איז גרייט געווען צו טאן אלץ, אבי אבצושטעלען די פייניגונג“.

וואן איז געלעגען קראנק אין בעט א גאנצען חודש. אין יאנואר, 1920, איז פארגעקומען זיין פראצעס, און די דזשורי האט איהם געפונען שול-דיג. דעם 14-טען מאי, 1920, איז ער פעראור-טיילט געוואָרען צום טויט דורך הענגען.

ריכטער בראנדייס האט אבער שטארק פער-דאמט די האנדלונג פון דער פאליציי, דערקלערט דאס געריכט, וואס האט פראצעסירט וואנ׳ען, פאר אומפעראנטוואָרטליך, און אבגעשאפען דעם אורטייל פון שולדיג.

אויף אזא אופן איז וואן ענדליך בעפרייט געוואָרען — פינף יאָהר נאך זיין אומגעזעצליכען ארעסט און נאך א שרעקליכער אינקוויזיציע, וואס האט אנגעהאלטען צוועלף לאנגע טעג און נעכט.

דער כינעזער וואן איז נישט דער איינציגער און אויך נישט קיין אויסנאהם פון א פאל, וואו א פולשטענדיגער-אומשולדיגער מענש ווערט געפייניגט דורך דער פאליציי.

אבער אפילו פערברעכער האבען אויך גע-וויסע רעכט. זיי זענען אויך מענשען און דארפען אויך נישט געפייניגט ווערען סתם אין דער וועלט אריין. שוין נישט צו רעדען דערפון, אז די נייעסטע קרימינאלאגיע האלט בכלל נישט פון בעשטראפען פערברעכער, נאר פון היילען זיי.

אבער איינגאנצען אומשולדיגע מענשען ווע-רען קודם-כל געמאטערט דורך דער פאליציי, אויב עס פאלט אויף זיי דער מינדסטער חשד. דער בע-ריהמטער פראצעס פון יודישען יונגעל ראבערט פרענק, וואס איז ערמאָרדעט געוואָרען מיט עטלי-כע יאהר צוריק אין שיקאגא, האט געבראכט דער-צו, אז צוויי אנדערע רייכע יודישע יונגעלייט, לע-אפאלד און לאוב, זאָלען אלס די אמת׳ע שולדיגע פערשפארט ווערען אין געפענגעניש אויף זייער גאנץ לעבען, איז דאך פארגעקומען אזא שרעקליך פערברעכען געגען אזא אבסאלוט-אומשולדיגען מענ-שען: איידער מען האט געפונען די שפורען צו לע-אפאלדען און לאוב׳ן, האט די פאליציי געקראגען א פערדאכט אויף א לעהרער, איהם ארעסטירט און פון איהם גלייך פערלאנגט, אז ער זאָל זיך מודה זיין. ווען דער לעהרער האט זיך אבגעזאגט, האט מען איהם מערדערליך צושלאגען מיט א גומענער קישקע אזוי, אז ער איז שווער קראנק געוואָרען. דער דאזיגער פאל האט אויפגערעגט גאנץ שיקאגא. פראטעסטען פון ארוואקאטען און גלאט וואוילע בירגער האבען אנגעהויבען צו דערשיינען אין אלע צייטונגען. דער רעזולטאט איז געווען, אז פאר א געוויסער צייט האט די שיקאגער פאליציי אביסעל אפגעשוואכט איהרע מעטאדען, אבער בלויז אויף א שטיקעל צייט. איצט, איז די טארטורע, פונקט אזוי שטארק אין קראפט דארט, ווי ווען עס איז פריהער,—אויב נישט נאך שטארקער.

אין די פאליציייאישע גרויזאמקייטען, שפילט א שטארקע ראָלע פשוט׳ער סאדיזם. דאס הייסט, פייניגונג און בלוט-לאזונג צוליב הנאה-וועגען. סא-דיזם איז א דירעקט געשלעכטליכע פערקרימטקייט. די שטענדיגע נייגונג פון דער פאליציי צו מאטע-רען די קרבנות, ספעציעל דורך שלאגען איבער די געשלעכט-טיילען, לאזט נישט איבער קיין צווייפעל, אז אין יעדער פאליציי-אפטיילונג זענען פערהאן געשלעכטליך-קראנקהאפטע נאטורען, וואס האבען א געלעגענהייט צו בעפרידיגען זייערע תאוות.

ווען צו דער פאליציי פאלט אריין א גאר הילפלאזער מענש. צי דאס איז א פרעמדער אר-בייטער, אדער, ווער שמועסט א נעגער, דאן איז צו דער שרעקליכקייט שוין נאר קיין גרעניץ נישטא. חוץ פיזישע מאטערנישען, האבען די קרבנות אויך אויסצושטעהן אומגעהויערע גייסטיגע ליידען. א גע-וועהנליכע פראקטיק איז צו ברענגען דעם פערדעכ-טיגטען אין פאל פון א מאָרד צו דעם טויטען קער-פער. דא ווערט דער ארעסטאנט געצוואונגען נישט נאר צו קוקען אויפ׳ן מת, נאר אויך צו בעריהרע די וואונדען, אננעהמען די האנד און צו טאן עהנ-ליכע זאכען. דערצו האט די פאליציי א מאדנעם דאפעלטען חשבון: ווערט דער ארעסטירטער נער-ווען און ווייזט ארויס שרעק, זאגט די פאליציי, א דאס איז א בעווייז פון א שולדיג געוויסען. האלט זיך אבער דער ארעסטאנט פעסט און ווייזט נישט קיין סמנים פון וועלכער עס איז ווירקונג אויף איהם, זאגט די פאליציי: אה, דאס איז אזא האר-טער פערברעכער, אז קיין שום זאך קען איהם נישט ריהרען“.

אט די „אמעריקאנער הויפט-פארם“ פון פרא-פעסירען איז אנ׳אבסאלוט און שווער פערברעכען סיי געגען דער פעדעראלער קאנסטיטוציע, סיי גע-גען די גרונד-געזעצען פון אלע אמעריקאנער שטא-טען.

פאר וואס מאקס ריינהארדט

ווערט נישט צוגעלאזט צו ווערען דירעקטאר פונ׳ם ווינער בורג-טעאטער

(פון אונזער ווינער קארעספאנדענט)

מאקס גאלדמאן, דער שפע-ער בע-יהמטער טעאטער־פאכמאן און רעזשיסאר מאקס ריינהארד שטאמט פון דעם סלאוואקישען שטעטעל סטאפאווא, וואו זיין פאטער האט געמאכט שלייפען, וואס די פויערים טראגען אין די חגאות. דער קליינער מאקס איז אין די יונגע יאהרען אוועק פון דער היים און האט אנגעהויבען שטודירען.

אין בערלין האט מאקס גאלדמאן זיך זעהר שנעל בעקאנט געמאכט מיט דעם טעאטער. מיט צוויי יאהר צוריק, בשעת ריינהארד האט געפייערט זיין 25־יעהריגען יובילייא פון זיין צוגעהעריגקייט צו דער דייטשער בינע, האבען די צייטונגען זעהר פיל געשריבען וועגען דעם אנהויב פון ריינהארדס קאריערע. היינט שטעהט דער בעריהמטער און גע ניאלער רעזשיסאר אויף דער העכסטער מדרגה; היינט קען יעדער דעם נאמען מאקס ריינהארד, אבער מיט 27 יאהר צוריק איז ריינהארד נאך געווען א קליין אומבעקאנט יודיש בחור׳ל, א קליינער אקטיאר וועלכער האט אפילו נישט גע׳חלומ׳ט, אז ער וועט ווערען אזוי בעריהמט, ווי קיין צווייטער קינסטלער אויף דער וועלט.

אין יאהר 1905 איז אין בערלין אויפגעפאלען א יונגערמאנטשיק, וועלכער האט דארט צופעליג רע-זשיסירט א פיעסע, דעמאלט האט מען ענטדעקט זיין טאלאנט. ס׳איז נישט געווען אזוי לייכט צו עפעס צו קומען. בפרט, אז אין יענער צייט האט א נאמען ווי סטאניסלאווסקי בעהערשט די גאנצע וועלט. אבער ריינהארד האט זיך דורכגעזעצט און היינט איז דער נאמען ריינהארד געווארען א בע-גריף.

מיר יודען האבען א סך בעריהמטע מענשען. און מיר געבען זיי אפ גרויס כבוד. דאס שטעכט אבער די אנטיסעמיטען אויס די אויגען, און אזוי האט מען ארויסגעלאזט א שם, אז ריינהארד איז גע׳שמד׳ט. דאס איז אבער נישט אמת, להיפוך! ריינהארד איז א יוד, יום-כפור פאסט ער אין גאנצען. ער האט נישט איינמאל בעטאנט דערויף, אז ער איז שטאלץ דערויף א יוד צו זיין.

דער בעקאנטער פערלעגער פון בודאפעשט, דער יוד מאקס מארטאן דערמאהנט זיך אין אנ׳ אינטערעסאנטער זאך. ריינהארד האט שטארק ליב געהאט זיין משפחה. און אזוי ווי ער האט שוין אנגעהויבען צו פערדינען א ס׳ געלד, האט ער זיין פאטער נישט געלאזט וואוינען אין קליינעם שטעטעל. נאר ער האט איהם צו זיך גענומען קיין בערלין. מאקס מארטאן האט זיך צוגע׳חבר׳ט צו ריינהארדס פאטער און איז זעהר אפט געווען ביים אלטען גאלדמאן צו גאסט. איינמאל, ס׳איז געווען ערב-פסח, קומט מארטאן צו זיינע פריינד, באטש ער האט געוואוסט, אז ריינהארד וועט היינט נישט זיין אין דערהיים, ווייל ער האט א וויכטיגע פרע-מיערע. מארטאן האט אבער געמוזט זיך זעהר וואונדערען, אז ער האט דערזעהען ריינהארדען זי-צען ביים סדר. דאס האט אויף איהם געמאכט אזא איינדרוק, אז ער שטוינט נאך היינט דעריבער. אויך דער יודישער אונגארישער ריכטער פראנץ מאלנאר געהער׳ט צו ריינהארדס בעסטע פריינד און קען נישט גענוג דערצעהלען פון ריינהארדס יודישקייט.

איז עסטרייך בעמיהט מען זיך איצט ריינהאר-דען צו געווינען פאר׳ן אלטען, שטאלצען בורג-טעאטער.

אבער אין קרייזען, וואס שטעהען צו ריינ-הארדען נעהנטער, שושקעט מען זיך, אז צוליב ריינהארדס יודישקייט וועט דער פלאן נישט רעאלי-זירט ווערען.

דער אנטיסעמיטיזם, וואס האט אזוי פיל קריי-זען אין עסטרייך און אין דייטשלאנד צו זיך צוגע-ריסען, האט איז פראנקרייך קיין השפעה; די פראנ-צויזען האבען ריינהארדען געשיקט אנ׳אפיציעלע איינלאדונג, צו האלטען רעפעראטען אין דער פראנ-צויזישער אוניווערזיטעט אין פאריז. אין דער סאר-באן. ריינהארד האט נאך נישט צוגעזאגט, אבער ס׳ ווייזט אויס, אז ער וועט אזא כבוד נישט אפזאגען, ווייל סוף כל סוף קומט ער נישט פאר אלע טעג.

אז די פראנצויזישע רעגירונג לאדט איין צו זיך א יוד, ער זאל האלטען רעפעראטען אין דער סאר-באן.

יעדען זומער פערברענגט ריינהארד די וואקא-ציעס אין עסטרייך, אין זאלצבורג ווערען זומער פער אנשטאלטעט, די זאלצבורגער פעסטשפילען. דער-מאלט קומען פון דער גאנצער וועלט פרעמדע קיין עסטרייך, און ריינהארד איז דארט די ערשטע פער-זענליכקייט. ריינהארד איז אזוי פאפולער און האט זיך אזוי פערדינט געמאכט ביי די פעסט-שפילען, אז אין דעם קאטוילישען זאלצבורג האט מען דעם הויפט-פלאץ א נאמען געגעבען: מאקס ריינהארדס-פלאץ.

נישט ווייט פון דער שטאט זאלצבורג האט זיך ריינהארד איינגעקויפט א שלאס, דאס בעריהמטע שלאס לעאפאלדסקראן. דער פירשט און ארציביס-קופ פון זאלצבורג. דער גראף פינגהאן האט געלאזט אין יאהר 1736 אויפבויען דעם שלאס, און אויף דעם ארט, וואו עס האבען געוואוינט מלכים און פירשטען, וואוינט היינט מאקס ריינהארד. איין גרו-סער זאל, וואו ער האלט אפ די קבלת-פנימס איז געבויט פון פראכטפולען צעדער-האלץ. דארט זענען אויסגעשניצט אין די ווענד די קעפ פון זיינע ליב-לינגס-שוישפילער, ווי למשל: מאיסי, הארטמאן, וולא דימיר סאקאלאוו, וכדומה. כמעט אל ע ווייבע העדיי-טענדע שוישפילער זענען זיינע תלמידים, ער האט זיי אלץ ענטדעקט.

אויב מאקס ריינהארד קומט אין א פרעמדען לאנד און געהט ערגיץ אין טעאטער, איז דארט א גרויסער רושם, מען ווייסט, אז ריינהארד פאהרט נישט אוועק מיט ליידיגע הענד, אזוי האט ריינהארד ביי דער בעקאנטער ווילנער טרופע ענטדעקט וולאדימיר סאקאלאוו׳ן, א יודישען אקטיאר, וואס ריינהארד האט פון איהם געמאכט איינעם פון די בעסטע דייטשע שוישפילער.

איצט הייסט עס ווידער, אז מען וועט ריינ-הארדען סוף כל סוף דאך איינלאדען אויף א קער-צען רעזשי־גאסטשפיל אין בורג-טעאטער. דער בעריהמטער קינסטלער בעזעצט זיך סטאביל אין אין עסטרייך. נאכדעם ווי ער האט ליקווידירט זיינע טעאטער-געשעפטען אין בערלין. אבער שוין דאט זיך ווידער אנגעהויבען דער אלט-נייער קאמף פון די עסטרייכישע כלומרשט „אינטעליגענטע“ אנטי-סעמיטען געגען יודישע שוישפילער און רעזשיסא-רען, בפרט געגען מאקס ריינהארד...

ד. שמיד.

אויטאגענישע שווייסונגען
מעטאל-בעארבייטונגען
שלאסעריי-ארבייטען
מאשינען - טיילען
פיהרט אויס ביליג

J. REDER, Łódź
11/13 קאנסטאנטינער
(רוג זאכאדניא)

קלעפסידרעס
צו זעהר ביליגע פרייזען
נעהמט אן די דרוקעריי פון
„נייעם פאלקסבלאט“
די קלעפסידרעס ווערען אין משך פון 1 שעה אויסגעפערטיגט
און פונאנדערגעקלעבט איבער דער שטאט.

האנדווערקעריי און האנדעל

אויף דער וואך

פראפ. קזשיזשאנאווסקי וועגן דער פוילישער וואלוטע

איינע פון די ברענענדיקסטע פראגען, ענג צוזאמענגעבונדען מיט'ן אפפלוס פון וואלוטען און דעוויזען, מיט'ן וואוקס פון דעפיציט פון מלוכה בודזשעט און גלייכצייטיג מיטן אויסשעפען זיך פון די רעזערוו'ן מצד דעם מלוכה-אוצר, איז אהן שום ספק: ווי איינצוהאלטען די שטאנדהאפטיגקייט פון דער פוילישער וואלוטע. אלץ, וואס עס ווערט אונטערגענומען אויפ'ן געביט פון דער ווירטשאפטליכער פאליטיק מצד דער מלוכה, אלץ, וואס עס טוט די „באנק פאלסקי", אונזער צענטראלע עמיסיע-באנק, שטייט אונטערן צייכען פון פוילישען זלאטי.

און דאס איז גאנץ פערשטענדליך, הויפט-זעכליך, ווען עס קומען אין בעטראכט ציפערן, וועלכע האבען זייער בעזונדערע אויסשפראך. נאך מיט א יאהר צוריק האבען די גאלד-וואלוטע און דעוויזען-רעזערוון אין „באנק פאלסקי" בעטראפען 923,1 מיליאן זל. און איצט – לערך 700 מיליאן זל. הויפטזעכליך (אויף 200 מיליאן זל.) האבען זיך פערקלענערט די רעזערווען פון וואלוטען און דעוויזען, בעטרעפענדיג לערך 150 מיליאן זל. אמת, אין איצטיגען מאמענט דראהט אונז נאך נישט קיין דירעקטע געפאהר, ווייל די גאלד-דעקונג בעטרעפט מעהר אלס 40 פראצ., ווי עס איז פארויסגעזעהן אין סטאטוט פון „באנק פאלסקי".

מיט דער געפאהר רעכענט מען זיך זעהר אין די מאסגעבענדע רעגירונגס-קרייזען און צווישן די אנגעזעהענסטע פארשטעהער פון ווירטשאפטליכען לעבען. א טייל עקאנאמיסטען מיט'ן בערימטען געלעהרטען פראפ. קזשיזשאנאווסקי אין דער שפיץ האלטען, אז דאס איינפיהרען ביים היינטיגען טאג דעוויזען-בעגרענצונגען האט נישט קיין צוועק, ווייל די אויסלענדישע קורצטערמיניגע קרעדיטען זענען שוין אין א בעדייטענדער מאס געווארען אויסגע-צאהלט. די הויפט-קוועלע פון וואלוטען און דעווי-זען-אפפלוס פון „באנק פאלסקי" איז זייער בע-דארף פאר אויסלאנד מצד דעם מלוכה-אוצר ווי צ. ב. ש. חובות, אמבאסאדעס און קאנסולאטען, טאבאק א. א. וו., וועלכע די דעוויזען-בעגרענצו-נגען וועלען נישט פערקלענערן. די נאכפראגע חידער אויף די דעוויזען געפינט איצט איהר גלייכגעוויכט אין דעוויזען-צופלוס פון פרייען אומ-קעהר, וועלכע וועט אויפהערען מיטן מאמענט פון איינפיהרען דעוויזען-בעגרענצונגען.

פראפ. קזשיזשאנאווסקי דריקט אויס זיין אנערקענונג דער פוילישער רעגירונג פאר דעם מעמאריאל, וועלכען זי האט איבערגעגעבען דער אינטערנאציאנאלער קאנפערענץ אין לאזאן בנוגע דער פינאנציעלער לאגע פון די מלוכות אין מיטעל-און אין מזרח-אייראפע. אין דעם מעמאריאל ווייזט אן די פוילישע רעגירונג, אז צוליב דער פערקלע-נערונג פון צופלוס פון דעוויזען, וועלכע שטאמען פון אויסלענדישען האנדעל, וואס איז פערארזאכט דורך דער פרייזען-ירידה און רעגלאמענטאציע פון אימפארט, וועלכע עס פיהרען אדורך אלע מלוכות, חעלען א טייל מלוכות פון מיטעל- און מזרח-אייראפע, אויף וויפיל עס וועט נישט אריינטרעטען קיין גינסטיגע רעגולירונג פון די צווישען-מלוכהשע חובות און עס וועלען זיי נישט אנערקענט ווערען קיין נייע הלוואות, מוזען אדורכפיהרען אנ'איינזייטיגע קאנווערסיע פון זייערע חובות. דאס דער-קלערט זיך מיט די גרויסע שוועריגקייטען פון אויסצאלן די פראצענטער און אמארטיזאציע-ראטעס פון די שוין געמאכטע חובות. פראפ. קזשיזשאנאווסקי זאגט זיך ארויס געגען מאכען נייע אויסלענ-דישע חובות אין אויסלאנד און שרייבט אויסדריק-ליך:

„...די צו גרויסע אויסשעפונג פון די מיטלען פון דער קורסען-סטאביליזאציע פון אונזער וואלוטע פיהרט דערצו אז אין א געוויסען מאמענט וועט די „באנק פאלסקי" פערלירען יעדע מעגליכקייט פון אויסאיבען אנ'איינפלוס אויף דעם קורס און אז דער אויפבוי פון אונזערע גאלד-און דעוויזען-זאפאסען, וועלכער מוז דאך זיין דער ציל פון דער רעגירונגס-פאליטיק און פון דער „באנק פאלסקי", וועט זיין שטארק בעשווערט. איבריגענס, דער הייסערדיגער פערקויף פון גאלד שטעלט מיט זיך פאר א געפאהר פון אריינפאלען אין א פערכשוש-טען קרייז. די „באנק פאלסקי", בעפרידיגענדיג דעם איצטיגען געברויך אויף דעוויזען, ווירקט מיט די דעם אויסבעהאלטען גאלד און דעוויזען".

דער אויספיהר פון ארטיקעל איז אזעלכער: די רעגירונג און די „באנק פאלסקי" וועלען געפינען פארהעלטענישמעסיג דאס בעסטע אדער צום ווייניגסטען שמערצליכע דערלעדיגונג פון דער וואלוטע-פראגע, אויב זיי וועלען זיך אפגעבען א קלארען דין וחשבון פון דער גרויסער געפאהר פון די דעוויזען-בעגרענצונגען, פון דעם ווייטערדיגען פערשולדיגען זיך און פון ווייטערדיגען פערקויף פון גאלד.

גאנץ אנדערש שאצען אפ די לאגע אנדערע עקאנאמיסטען און הויפטזעכליך די, וועלכע זענען פערבונדען מיטן לאגער פון דער גרויס-אינדוסטרי. זייער פארשטעהער איז פראפ. עדווארד ראזע, וועלכער האלט, אז דער פאקט פון כסדרדיגען איינקורטשען זיך פון די רעזערווען אין „באנק פאלסקי" ביי דער דוירענדער אקטיוויטעט פון די סחורות-אומזאצען מיט אויסלאנד, ווייזט אן דערויף, אז אין אונזערע צאהלונגס-אומזאצען מיט אויסלאנד פעלט אונז א גלייכגעוויכט. דאס אויספעלען פון גלייכגעוויכט מוז אנגענומען שארפערע פארמען. אויב די פאזיטיווע סאלדא פון אונזער האנדעלס-באלאנס וועט זיך פערקלענערן אדער וועט אינ-גאנצען פערשוואונדען, מיט אנדערע ווערטער, דער דרוק אויף די רעזערווען פון „באנק פאלסקי" וואלט זיך געמוזט בעדייטענד פערשטארקען.

עס ענטשטייט די פראגע, צי פארן ווירק-זאמען שוץ פון זלאטי זענען גענוגענד די אלגע-מיינע דעפילאציע-פעראָרדנונגען, וועלכע ווערען שוין פון א לענגערער צייט קאנסעקווענט דורכגע-פיהרט אויפ'ן געביט פון בודזשעט, אדער צי וואלט מען אויך בעדארפט קלערען וועגען דער קאנטראל נישט נאר פון דעם דעוויזען-צופלוס, נאר אויך פון דעוויזען-אפפלוס. מיט אנדערע ווערטער, עס האנדעלט זיך וועגען איינשטעלען א גענויע דעוויזען-רעגלאמענטאציע אדער איינפיהרען א דעוויזען-צענטראלע.

אמת-דאס גיבען מיר שוין צו פון אונזער זייט—די גרעסטע בענק האבען זיך פערפליכטעט נישט צו פערקויפען אן א ווירטשאפטליכער בערעכ-טיגונג קיין גאלד און דעוויזען זייטיגע פערזאנען. עס גענוגט אבער צו בעזיצען א קאנטע אין אנ'אויס-לענדישער באנק, וועלכע האט פערבינדונגען מיט די פוילישע בענק. אז מען זאל דורך דער פער-מיטלונג פון די זעלבע בענק קאנען בעקומען יעדע צאהל פרעמדע וואלוטעס און דעוויזן. עס גענוגט איינצוצאהלען אין פוילישע זלאטעס אין א וועלכער עס איז גרויסער באנק אין פוילען אויף דער קאנטע פון דער אויסלענדישער באנק, און די לעצטע וועט שוין געפינען מיטלען, ווי אזוי צוצושטעלען איהר קליענט דאס געוואונשענע גאלד אדער דעוויזן.

יעדער שטעקען האט אבער צוויי עקען. די רעגלאמענטאציע וואלט געקאנט האבען א שייכות נאר צו א קליינעם טייל פון דעם געברויך או-פן דעוויזען-מארק, בעת דער גרעסערער טייל און קודם-כל די פראצענטער, אמארטיזאציע-ראטעס און די נויטיגע סומען, בעשטימט פאר די בעדערפענישען פון אימפארט, וואלטען געמוזט ווערען אויסגעשלא-סען פון דער רעגלאמענטאציע-טעטיקייט.

ווי עס זאל אבער נישט זיין, אונטערליגט נישט קיין שום ספק, אז דאס גאנצע ווירטשאפט-ליכע לעבען וועט זיך מוזען צופאסען צו דער דעפלאציע-פאליטיק און אז דער לעבענס ניווא פון די ברייטע שיכטען פון דער בעפעלקערונג וועט זיך נאך ווייטער מוזען בעדייטענד פערקלענערן.

וואס יעדער סוחר און האנדווערקער דארף וויסען?

געגען די פערשארפטע עקזעקוציע-פארשריפטען

היינט קומט פאר א זיצונג פון דער צווישען-פעראייניגטער קאמיסיע פון יודישע און קריסטליכע סוחרים-פעראיינען וועגען אנהויבען א פראטעסט-אקציע געגען די צוויי געזעצען, וואס דארפען איינגיכען אריינגעהן אין לעבען ווי: דאס נייע שטראף-געזעץ, וועלכעס זעהט פאר 6 חדשים ארעסט פאר נישט פיהרען ביכער און די נייע שארפע עקזעקוציע-פארשריפטען.

ווי בעקאנט איז די צווישען-פעראייניגטע קאמיסיע צונויפגערופען געווארען אין הסכם מיט דעם בעשלוס פון דער גרויסער סוחרים-קאנפע-רענץ, וועלכע איז פארגעקומען די פערגאנגענע וואך אויף פעטריקאווער 10, און וועגען וועלכער מיר האבען אויספיהרליך געשריבען.

וועגען פעראיינפאכטע בוכפיהרונג פאר סוחרים און האנדווערקער

די סוחרים און האנדווערקער, וואס ווילען איינפיהרען פעראיינפאכטע בוכהאלטעריע, דארפען וויסען, אז מען מוז דורכאויס האבען איין געשנו-רעוועט בוך, וואס מוז ווערען געשטעמפעלט.

סוחרים מוזען האבען געשנורעוועט דאס סחורה-בוך, אין וועלכען מען פערשרייבט די סחורה וואס ווערט געקויפט און פערקויפט.

האנדווערקער מוזען האבען געשנורעוועט דאס פראדוקציע-בוך, אין וועלכען עס ווערט פער-שריבען די רויהע שטאפען און סחורות, און די פערטיגע סחורות, וואס ווערען פערפערטיגט און פערקויפט.

דאס געשנורעוועטע בוך דארף מען לאזען סטעמפלען אין ארטיגען שטייער-אמט, אדער אין דער האנדעלס-קאמער.

דאס סטעמפלען די פעראיינפאכטע בוכהאל-טעריע-ביכער אין אנ'אנדערען אמט איז נישט גילטיג.

פאר סטעמפלען א בוך צאהלט מען אפ 5 זלאטעס.

וועגען מאראטאריום פאר לאנדווירטע

די מאראטאריום-געזעצען פאר לאנדווירטען זענען נאך נישט אפגעדרוקט אין „דזיענניק או'ס-טאוו, אבער זיי וועלען א ליאדע טאג ווערען אפ-געדרוקט. אלע מאראטאריום געזעצען זענען חל אויף הלוואות, וואס זענען ארויסגעגעבען געוועזען פריהער און שפעטער נאכ'ן ארויסגעבען דעם געזעץ. קאאפעראטיווע קרעדיט-אנשטאלטען וועלען אויך מוזען ליידען פון די געזעצען אויב זייערע מיטגלידער זענען לאנדווירטען. די געזעצען זענען חל אויף אלע סומעס, קליינע און גרויסע אהן אונטערשיד.

הכנסה-שטייער זאל סענען געשאצט ווערען

אין די ווירטשאפטליכע קרייזען איז מען דעצידירט זיך צו ווענדען צו דער שטייער-מאכט מיט א פערלאנג, דאס מען זאל דעם הכנסה-שטייער שאצען מיט 25 פראצ. קלענער אין פער-גלייך צום פריהערדיגען יאהר.

אזוי ווי עס איז דאך בעוואוסט און זיכער, אז אין אלע צווייגען פון האנדעל-פאבריקאציע און פינאנסען איז דער אומזאץ און די הכנסה געווען קלענער מיט 25 ביז 50 פראצ., זאל מען די שאצונג פון הכנסה פאר די אונטערנעהמונגען אהן ביכער שאצען מינדעסטענס מיט 25 פראצ. קלענער. דאס שאצען מעהר און נישט קענען איינ-קאסירען איז העכסט שעדליך פאר אלעמען.

ווען ענדיגט זיך דער אלוועלטליכער ווירטשאפטליכער קריזיס?

דער וועלט - בעריהמטער עקאנאמיסט קעינס שטרייכט אונטער, אז דער סוף פון פינאנס-קריזיס איז אפהענגיג דערפון, צי אלע לענדער וועלען זיך קענען בעגיין אהן די כחורות. עקספ רטירטע דורך אמעריקע און פראנקרייך, וועלכע פערנעהמען די בעסטע ווירטשאפטליכע פאזיציע אויף דער וועלט, און בעזיצען די גרעסטע גאלד-רעזערווען.

דאס מיטעל פון א סיסטעמאטישער פרייז-ירידה אויף די וועלט-מארק האט נישט געהאלפען, ווייל די ירידה איז פארגעקומען נישט אומעטום אויף אנ'עהנליכען אופן. דאס מיטעל, דאגעגען, פון דעפרעציאנירען וואלוטעס אין בעצוג צו גאלד וועט האבען א גוטע ווירקונג. עס איז נאר בלויז א פרא-גע, צי צוליב דער געפאהר פון איינברעכען זיך פון דער פינאנס-ארגאניזאציע און אינטערנאציאנא-לען קרעדיט-סיסטעם, וועט אויף דערויף בלייבען גענוג צייט. אויב יא, וועט זיך עפענען א וועג, וועלכער פיהרט צו א פלאנמעסיגער עקספאנסיע פון קאפיטאל און צו דעם פרייזען-וואוקס אויף דער גאנצער וועלט. מיט אנדערע ווערטער-מיר וועלען האבען צו טאן מיט אנ'אינפלאציע.

א חוץ דער אינפלאציע וועט נאך בלייבען איין מיטעל: דאס אלגעמיינע אפזאגען זיך פון בע-צאהלען די חובות און פון דעם פערשווינדען פון יעצטיגען קריזיס-סיסטעם, וועלכער וועט מוזען ווע-רען אויסגעבויט אויף נייע יסודות.

מען דארף דעריבער האפען, – פערענדיגט קעינס,—אז דער פינאנס-קריזיס וועט אליין צו זיך מאכען אנ'ענדע, איידער עס וועט אנקומען די קא-טאסטראפע פון אלגעמיינעם באנקראט. דער מא-מענט איז גאנץ געוויס נעהנטער, ווי עס קען זיך אונז אויסדוכטען.

זייער אריגינעל זענען אויף די מיינונגען, ארויסגעזאגטע דורכ'ן בעקאנטען פוילישען עקאנא-מיקער ריכארד לעווינסאהן.

ה' לעווינטאהן, דער מחבר פונ'ם וועלט-בע-ריהמטען ווערק „די אומווערטונג פון אייראפעאי-שען פערמעגען" שטעלט קודם-כל פעסט, אז קריזי-סען, פערארזאכט דורך מלחמות און רעוואלוציעס, זענען שוין געווען בעקאנט אין 17-טען יאהרהונ-דערט, דאגעגען קאניונקטורעלע דערשיינונגען, וועל-כע מיר רופען אהן מיט דעם נאמען קריזיס, זענען בעקאנט דער מענטשהייט ערשט לערך פון הונדערט יאהר, אלס כאראקטעריסטישע דערשיינונג פון די מאדערנע קריזיסען, איז נישט נאר דאס, וואס זיי פאנגען זיך אן, געוועהנליך, מיט באנק-קראכען אדער מיט פאניקעס אויף דער בערזע און פער-שפרייטען זיך דערנאך אויף דער פראדוקציע און דערפיהרען צו א סטאגנאציע אין מסחר, נאר אויך דאס, וואס זיי דערשיינען אין דער פארם פון א פעריאדישען ציקעל, וועלכער חזר'ט זיך איבער רעגולער יעדע געוויסע צייט.

דער ערשטער „מאדערנער" קריזיס האט גע-האט אנ'ארט אין ענגלאנד אין יאהר 1825. אין יאהר 1836 איז ווייטער אויסגעבראכען א פאניק אויף די בערזעס און די גאנצע וועלט-ווירטשאפט האט זיך געפונען אונטער'ן צייכען פון דער דע-פרעסיע. נאכ'ן פערלויף פון 11 יאהר האט זיך א נייער עקאנאמישער קריזיס אנגעהויבען פערשפריי-טען אין ענגלאנד און פון דארט האט ער זיך איבערגעטראגען אויפ'ן אייראפעאישען קאנטיגענט און אפילו אין די פעראייניגטע שטאטען אין אמע-ריקע.

אויף אט דער דערשיינונג פון א רעגולערער איבער'חורוגג פון די קריזיסען יעדע 11 יאהר האבען אנגעהויבען צו ווערען אויפמערקזאם די עקא-נאמיסטען, וועלכע זענען געקומען צום בעשלוס, אז ווירקליך אין משך פון די לעצטע הונדערט יאהר חזר'ן זיך איבער פעריאדיש ווירטשאפטליכע קרי-זיסען יעדע 9–12 יאהר און צום אפטסטען אלע 11 יאהר, כאטש די סיבות בלייבען נישט בעקאנט. אין אנהויב פון 20-טען יאהרהונדערט, אין יאהר יאהר 1900, און שפעטער אין די יאהרען 1907 און 1913 האט אייראפע איבערגעלעבט גרויסע קריזיסען, וועלכע, ווי עס איז צו זעהען, זענען נישט געווען איינשטימיג מיט דעם בעגריף פון 11 יעהריגע פעריאדען.

די וועלט-מלחמה שאפט גאר אנדערע קאנ-יוקטור-בעדינגונגען, אבער שוין אין קורצען נאכ'ן אונטערשרייבען דעם ווערסאלער שלום אין יאהר 1920, קומט ווייטער פאר דער קריזיס. דערנאך הויבט זיך אן כפעציעל פאר אמעריקא א פעריאד פון גאנץ אויסנאהמסווייזען וואוילשטאנד, וועלכער דויערט ביז'ן יאהר 1929.

עס ענטשטעהט איצט די פראגע, צי — ביי דעם הערשענדיגען כאאס – בעריקזיכטענדיג די פראקטיק פון דער פערגאנגענהייט, קאן מען פיל-ווייניג פאראויסזעהן, ווי לאנג עס וועט דויערן דער איצטיגער קריזיס. די קאניונקטור-טעאריע, דער יונגסטער צווייג פון דער פאליטישער עקא-נאמיע, זאגט אונז, אז יעדע 40 חדשים קומען פאר אין דער ווירטשאפט געוויסע ענדערונגען, וועלכע צוזאמענגעבונדען שטעלען מיט זיך פאר רעפלעק-סען פון ווירטשאפטליכען קריזיס. די טעאריע, זעהר פערוויקעלט אין מאטעמאטיש-סטאטיסטישען זין, שטעלט אונז נישט צופרידען.

זוכענדיג דעריבער אנ'ענטפער אויף די פרא-גען, וואס איז שייך דער לאנגדויערנדיגקייט פון איצטיגען קריזיס, מוזען מיר זיך שטיצען אויף די בעטראכטונגען (אבסערוואציעס) פון דער צוקונפט. און אט וואס מיר שטעלען פעסט: די ווירטשאפט-ליכע געשיכטע האט שוין נאטירט ווירטשאפטליכע רעפרעסיעס, וועלכע האבען געדויערט לענגער, ווי דער איצטיגער קריזיס. דאס איז אבער אויך אפ-הענגיג פון ווירטשאפטליכען טיפ פון געגעבענעם לאנד. אין אלגעמיין הערשט די מיינונג, אז אין די לאנדווירטשאפטליכע לענדער דויערט דער קריזיס לענגער, ווי אין די אינדוסטריע-לענדער. עס זענען בעקאנט פאלען, ווען אין די ווירטשאפטליכע לענ-דער, נאך צוויי יאהר פון א גוטער קאניונקטור, איז אריינגעטרעטען א פעריאד פון 5—4 יאהר, ווען עס האט געהערשט א רעפרעסיע, דאגעגען אין די אינדוסטריעלע לענדער, שטעלט זיך פאר די לאגע א ביסעל גינסטיגער.

דער רעזולטאט פון די פארשונגען איז אזעל-כער, אז שטיצענדיג זיך אויף די אבסערוואציעס און ציפערן בנוגע די פעראייניגטע שטאטען, שטעלט פעסט ה' לעווינסאן, אז דער אמעריקאנער קריזיס און צוזאמען מיט איהם – ווילען מיר גלוי-בען – דער אייראפעאישער – וועט נישט דויערן לענגער ווי 4 יאהר, ד. ה. נאך מעהרוועניגער א יאהר. דאס איז די דורכשניטליכע לענג פון דער דעפרעסיע-כוואליע אין די פעראייניגטע שטאטען.

עס פערשטעהט זיך, אז עס איז שווער צו גלויבען אין דער נביאות פון ה' לעווינסאן, כאטש עס איז גראר מעגליך, אז זי זאל מקוים ווערען. דאך זענען די מייגונגען, ארויסגעזאגטע פון דייט-שען עקאנאמיסט, זעהר אינטערעסאנט און העלפען אונז זיך צו אריענטירען אין לאבירינט פון די אק טועלסטע עקאנאמישע פראגען.

(קאאפ. בצוו.)

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזשער לעבען

נייער פאלקסבלאט

דינסטאג
יד
16
מנחם אב תרצ"ב

אויגוסט
זון־אויפגאנג 4.20
זון־אונטערגאנג 7.00

צי קען דער קאמארניק צונעמען זאכען פאר דער ליציטאציע?

אויב דער קאמארניק קומט מאכען א ליצי־טאציע און ער טרעפט די טיר געשלאסען, קען ער אוועקגעהן און די ליציטאציע פאלט אפ. אבער ווען דער קרעדיטאר איז אנוועזענד האט ער דאס רעכט צו פאדערן פון קאמארניק, דאס ער זאל אונבעדינגט הייסען אויפרייסען די טיר און דורכפיהרען די ליציטאציע. דער קאמארניק מוז דאס ערפיהלען. און אויב עס זענען פערהאן מינדעסטענס דריי ליציטאנטען, קען די ליציטאציע אויסגעפיהרט ווערען אין אפוועזענהייט פון אייגענ־טימער. מען רופט נאר בלויז אריין צוויי פערזא־נען אלס עדות.

דער קרעדיטאר האט דאס רעכט צו פא־דערן פון קאמארניק, דאס אויב עס זענען נישטא קיין ליציטאנטען, זאל מען די זאכען פון דער זאיענטשע ארויסנעהמען פון דער וואוינונג פון שולדיגען און דאס איבערטראגען אין אנ׳אנדערען לאקאל. ער קען הייסען דאס אוועקטראגען צו זיך אין דער וואוינונג.

מען מוז וויסען, אז דער קרעדיטאר האט בכלל שטענדיג דאס רעכט צו פאדערן פון עקזע־קוטאר, דאס מען זאל צונעהמען די פערשריבענע זאכען פון שולדיגערס וואוינונג און מען זאל זיי אוועקשטעלען אין אנ׳אנדערען לאקאל. געוועהנליך קען דער קרעדיטאר דאס פאדערן דעמאלט, ווען ער מעלדעט, דאס ער האט א חשד, אז זיין שול־דיגער רעכענט אוועקצופאהרען קיין אויסלאנד און קלויבט זיך צו פערקויפען די פערשריבענע זאכען. דאס קען געשעהען זאגאר פאר׳ן טערמין פון דער ליציטאציע.

„פאבריק פון גיפטיגע גאזען"
וועלכע איז נישט אויסען קיין מלחמה־צוועקען, אבער ברענגט דאך ארויס מענשען פון די כלים

(2) א לענגערע צייט האט זיך אויף זא־כאדניע 68 געפונען די וואולקאניזאציע־פאבריק „בעלגא", וואס געהערט די אינזש. ראבינאוויטש און יאקובאוויטש.

ווער קען עס אייגענטליך ארען, אז עמי־צער האט א וואולקאניזאציע־פאבריק? אמת, קיי־נעם נישט!?

ווי איז אבער דער דין, אז די דאזיגע פאבריק לאזט פון זיך ארויס אזעלכע ריחות, אז ס׳איז ממש דערשטיקט צו ווערען, אז ס׳איז ממש נישט איבערצוהאלטען — איז טאקי זעהר און זעהר נישט גוט.

האבען די לאקאטארען פונם הויז, וועלכע האבען פון די „שטינקענדע גאזען" אונגעהייער געליטען, אויסגעפועל׳ט דורך בקשות און סטרא־שונקעס, אז די פירמע „בעלגא" (וואס הייסט „בעלגא" אווראי דערפאר, וואס מ׳שפירט זי מלאדז עד אנטווערפען...) איז עקסמיטירט גע־ווארען.

וואולקאנען האבען אבער אזעלכע כוחות, וואס גיבען זיך נישט לייכט אונטער — און אויך די וואולקאניזאציע־פאבריק האט זיך נישט אונ־טערגעגעבען, און זי האט זיך אריבערגעצויגען אויף זאכאדניע 59 אין דער טיף פונם הויף.

דא האט זיך ווידער אנגעהויבען א נייע סדרה פון גיפטיגע ריחות, וואס האבען זעהר שלעכט געווירקט אויפ׳ן געזונד פון די פיל אר־בייטער, וועלכע זענען בעשעפטיגט אין די 14 פאבריקען, וואס געפינען זיך אין דעמזעלבען הויף...

פעסטשטעלענדיג די סיבה, הלמאי די אר־בייטער ווערען אפט קראנק, פאלען אין חלשות, ארבייטען מיט שטארקע קאפ־ווערטאגען, האבען זיך די 14 פירמעס געווענדעט מיט א געמיינזא־מען פראטעסט צום וואיעוואדע־אמט, צום מאגיס־טראט און צו דער סאניטאר־אפטיילונג, בעטענדיג נישט ארויסגעבען קיין קאנצעסיע דער פירמע „בעלגא" אויף צו פיהרען איהר פאבריק אין הויף, וואו עס געפינען זיך זייערע אונטערנעהמונגען, מחמת די גאזען פערסמ׳ען די ארגאניזמען פון די ארבייטער, צושטערען זייער געזונד א. א. וו.

מחמת שבת איז ווידער געשעהן א פערגיפ־טונג־פאל מיט דער ארבייטערין סטאניסלאווא סקי־בינסקא (פון סקווערא 18) האבען זיך די אר־בייטער געווענדעט צום פאבריקס־אינספעקטאר, אז ער זאל אינטערווענירען וועגען דער פאבריק פון גיפטיגע גאזען", ווי די ארבייטער רופען די „בעלגא"־פאבריק.

די וואך נאך וועט דער ארבייטס־אינספעק־טאר אינטערווענירען וועגען דעם ענין אין דער וואיעוואודזטווע.

זעלבסטמארד, צי א צופאל?

(2) נעכטען איז צום סטאוו אויף פיענקנא גאס צוגעקומען די 25־יעהריגע ארבייטסלאזע און היימלאזע עוגעניא קאשעווסקא, זיך אויסגעטון און אריינגעשפרונגען אין וואסער.

אז מ׳האט דערזעהן—זי ווייזט זיך נישט א לענגערע צייט אויפ׳ן אויבערפלאך, האט מען זיך גענומען ראטעווען און ארויסגעצויגען פון סטאוו.

דער דאקטאר פון פאגאטאוויע איז געלונגען דורך קינסטליך אטעמען, זי אפצומינטערען, און אנ׳אפגעשוואכטע האט מען זי אפגעפיהרט אין ראדאגאשטשער שפיטאל.

ס׳ווערט געפיהרט אנ׳אויספארשונג, צי איז דא געווען א צופאל, צי א זעלבסטמארד־פרוב.

די אויסהונגערונגס־פאליטיק מצד די קאנפעקציאנערען
געגען די שטרייקענדע מאגאזין־שניידער־מייסטער

דער כאלופניקעס־פעראיין, פילסודסקיעגא 12, בעט אונז צו פערעפענטליכען פאלגענדעס:

שוין 6 וואכען, זייט ס׳איז אויסגעבראכען דער שטרייק ביי די מענער־מאגאזין־שניידער, וועל־כער איז, נישט קוקענדיג אויף די גרעסטע אנ־שטרענגונגען פון איינפלוסרייכע ספערען, בכדי דעם ענין צו ליקווידירען, נישט געריהרט פון טויטען פונקט. די סיבה פון שטרייק־אויסברוך איז פאלגענ־דע: היות ווי ביז יעצט האבען זיך די קאנפעק־ציאנערען נוהג געווען נישט איינצושרייבען די אפ־געליווערטע ארבייט לויט די פרייזען אין די ביכ־לעך אזוי, אז ביי יעדער אפרעכנונג האט דער ארימער כאלופניק געליטען מיט א פאר צעהנדליג זלאטעס. בכלל האט געהערשט בנוגע די פרייזען אנ׳אמת׳ער ווירוואר און ווילקיר. דער מא־גאזינער האט זיך ערלויבט מיט יעדען טאג צו פערקלענערן די פרייזען.

די שטרייקענדע פאדערן: פעסטצושטעלען די פרייזען און זיי איינצושרייבען אין ספעציעלע אפרעכנונגס־ביכלעך. צוליב דעם אבער וואס אפילו די גערעכטע פאדערונגען האבען די מאגאזינערען נישט געוואלט נאכגעבען, האבען די שטרייקענדע פעסט בעשלאסען נישט צוצוטרעטען צו דער אר־בייט, ביז עס וועט זיי נאכגעגעבען ווערען די פא־דערונגען.

די מאגאזינערען פיהרען אנ׳אויסהונגערונגס־פאליטיק און שיקען ארויס די ארבייט אויף דער פראווינץ. די פערביטערונג און פערצווייפלונג ביי די שטרייקענדע איז אומבעשרייבליך. דעם פער־גאנגענעם פרייטאג האבען זיך טאקע פאר די קאנ־פעקציאנערען, וואס שיקען אוועק ארבייט אויף דער פראווינץ פערזאמעלט איינינע הונדערט שניי־דער, בכדי אויסצודריקען זייער פראטעסט.

אויף דער לעצטער שטרייק־פערזאמלונג איז אנגענומען געווארען א בעשלוס, אז אויב דער שטרייק וועט נישט בקרוב ליקווידירט ווערען, וועט דער שטרייק אננעהמען א שארפערע פארם.

אנ׳אויסטערלישער פאל
ווען א שטשור בעפאלט א מענש

(2) נעכטען איז אויף מארישינסקא גאס 2, אין הויף, א געוויסער יאסעל דיאמאנט בעפאלען געווארען פון א שטשור און שטארק צוביסען גע־ווארען...

דיאמאנט האט געמאכט א געוואלד, איז גע־קומען צו לויפען דער סטרוזש מיט א שפאדעל און מיט עטליכע קלעפ דער׳הרג׳עט דעם שטשור. וועל־כער האט פון דיאמאנט׳ן גארנישט געוואלט אפ־טרעטען...

מ׳האט צום בעפאלענעם ארויסגערופען פא־גאטאוויע.

דאס איז דער ערשטער פאל אין לאדז, וואס א נישט־אנגעגריפענער שטשור ווארפט זיך אליין אויף א מענשען.

טאג־באטישע
ערב דעם נייעם שול־יאהר
צוויי וויכטיגע אויפגאבען

נאך געציהלטע טעג און ס׳הויבט זיך שוין אן דאס נייע שול־יאהר. די עלטערען, וועלכע האבען קינדער אין שול־עלטער האבען אויף עטליכע וואכען, וואס האבען גערויערט די פעריען, געהאט אראפגעווארפען פון זיך דעם גרויסען עול און זארג פון קאפ. איצט דערמאהנט זיך דאס ווידער אליין. די עלטערען, וועמענס קינדער ס׳דארפען ערשט איצט אנהויבען צו לערנען אין דער שול, דארפען דעצידירען וואוהין זייערע קינדער צו שיקען. אין לאדז עקזיסטירט שול־צוואנג און פאר יעדען קינד איז פערהאן אנ׳ארט אין דער פאלקס־שול, אבער נישט יעדער פאטער און מוטער קענען זיך דעצי־דירען זייער קינד אפצוגעבען אין דער פאלקס־שול, אין דער שול מיט א פרעמדער אונטעריכטס־שפראך אהן שום יודיש־נאציאנאלע ערציהונג. די בעוואוסט־זיניגע עלטערען זוכען דעריבער אנ׳אנדער אויס־וועג, אבער דא שטויסען זיי זיך אן אין דעם שווע־רען פראבלעם פון שכר־לימוד. און דער דאזיגער פראבלעם איז שוין נישט נאר פאר די עלטערען פון די אנפאנגס־קינדער, נאר אויך פאר די, וועלכע האבען זייערע קינדער שוין געהאט איינגעארדענט אין די מיטעל־שולען אדער אנדערע שולען, יעדער לויט זיין מיינונג און איבערצייגונג

די פעראַרימונג צווישען די ברייטע יודישע מאסען איז זעהר גרויס, פרנסה איז ביי יודען היינט א זעלטענע זאך, אין גליקליכסטען פאל קומט מען קוים אדורך מיט׳ן עסען און דירה געלד, ווי אזוי־זשע — טראכט זיך יעדער פאטער — איז מעגליך צו נעהמען אויף זיך די פליכט פון שכר־לימוד אויפ׳ן נייעם שול־יאהר?

און מ׳דארף מודה זיין, אז דער שכר־לימוד אין די מיטעל־שולען איז נאך זעהר הויך, קיין שום רעדוקציעס זענען נאך ביז איצט נישט געמאכט געווארען און די גרויסע עלטערן־מאסען ווייסען אויך נישט ווי ס׳וועט זיין אויף ווייטער.

ווערט טאקע דער קאפ צושרויפט פאר׳ן אנ־הויב פון שול־יאהר מיט דער פראגע, וואס ווייטער צו טון, צי ארויסנעהמען די קינדער פון די מיטעל־שולען, וואו זיי האבען זיך שוין צוגעוואוינט, אנ־געהויבען ערצויגען צו ווערען און זיי אריינגעבען אין דער פאלקס־שול, אדער אנדערש טון.

די דאזיגע פראגע דארפען שוין לעזען די אנפיהרונגען פון די היגע מיטעל־שולען און פריוואט־שולען, זיי דארפען שוין איצט, צוויי וואכען פאר׳ן אנהויב פון שול־יאהר מיטיילען די עלטערען, אז זיי וועלען רעדוצירען דעם שכר־לימוד און וועלען ווי נאר מעגליך פערלייכטערן דאס שול־געלד צו בעצאהלען. נאר אויף אזא אופן וועלען די עלטע־רען קענען ווייטער זייערע קינדער האלטען אין די מיטעל־ און פריוואטע שולען, אין א אנדער פאל איז פאראויסצוזעהען, אז די פרעקווענץ אין די גע־צאהלטע שולען וועט שטארק פאלען.

* * *

מיט׳ן דערנעהנטערען זיך פון נייעם שול־יאהר איז אויך כדאי אויפמערקזאם צו מאכען דער שול־מאכט, אז די הייעהריגע פעריען זאלען פער־לענגערט ווערען נאך אויף צוויי וואכען, אונזער פארשלאג מאטיווירען מיר דערמיט, וואס דער זו־מער איז נאך אין פולען ברען, די היצען זענען גרויסע און ס׳וואלט נישט געווען הינשענסווערט די שול־יוגענד שוין אריינצופאקען אין די צימערן פון שול צו 5 און 6 שעה א טאג. אבער דער וויכטיגסטער ארגומענט איז דער, וואס אין שטאט הערשען אנשטעקענדיגע קראנקהייטען און בעזו־דערס האט דער בויך־טיפוס אנגענומען אנ׳עפי־דעמישען כאראקטער. ס׳וואלט דעריבער נישט גלייך געווען צונויפצונעהמען די קינדער, וואס קו־מען פון אומעטום, ממילא אויך פון די ערטער, וואס זענען אנגעשטעקט מיט טיפוס. די דאזיגע צוויי וואכען וועט די שול־מאכט זיך קענען אפ־נעהמען ביי אנ׳אנדער געלעגענהייט.

י. ד.

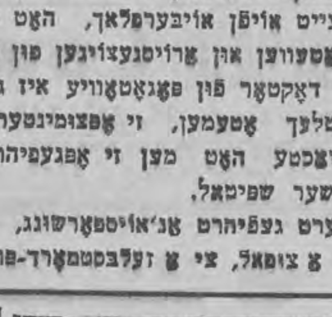

היינט — רעוועלאציאנס־
פרעמיערע!
גרויסער דראמאטישער זיטען־פילם
פון לעבען פון די מאדערנע חתונות,
אונטערן נאמען:
„פרעמדע
איז דערלויבט צו קושען"
ווען? וואו? און ווי אזוי? ענטפער וועט
ערטיילען די פאפולערסטע „נרושה"
און העלדין פון פילם „פרייע נשמות"
Norma Shearer
אין דער געזעלשאפט פון
Robert Montgomery,
Neil Hamilton
אנהויב פון 1־טען סעאנס 2,30 נאכמ.,
לעצטער 10.15 אוונט.
דער זאל איז מעכאניש
ווענטילירט און געקיהלט.

בעקאנטמאכונג.
די בעוואוסטע און רענאמירטע
קאנקורענץ־פערפומעריע
י. דרוקער
5 זאוואדזקא 5
טעל. 92־175
מאכט בעקאנט איהרע געעהרטע קונדשאפט, אז פון 1־טען אויגוסט ה.י.
זענען די פרייזען אויף אלעראַרט קאסמעטיק
ווייטער רעדוצירט געווארען
עמפפעהלט דעם רייכסטען אויסוואהל פון די נייעסטע פאריזער
פערפומען, די פיינסטע פודערן, טואלעט־זייפען א. א. וו
בעמערקונג: ענגראסיסטען
בעקומען ספעציעלע ראבאטט!!!

מעשה שהיה בק"ק קאנסטאנטין

מיט אנ'אלטער שול, מיט א שור שלא נולדה, מיט אפורמאנקעס ציגעל, און מיט א געכשר'טע טיקעריז

— מי שבירך את אבותינו הוא יברך... בעבור שנדר אלף ציגעל לבנין בית הכנסת...

אונזערע ליבע לעזער און הויפטזעכליך אונזערע זעהר ליבע לעזערינס וועלען מיר מוזען מוחל זיין, וואס איך הייב אן די מעשה מיט א לשון-קודש'ן פסוק, ווייל אהן דעם דערמאהנטען פסוק וואלט אונזער קהלה קיין קהלה נישט געווע־זען און וואו עס קומט אין בעטראכט די עקזיס־טענץ פון א גאנצער קהלה קען מען זיך נישט רעכנען מיט קיין סענטימענטען.

די קהלה הייסט קאנסטאנטין און דער יוד הייסט ר' אלי', ר' אלי' מיט די בוגרת'ן:

נאר: (ווייטער א נישט יודישער פסוק)

אקדמות מילין — איידער איך הויב אן צו ריידען ושריות שיתא — בעגעהר איך צו שפרעכען און צו דערציילען אייך בפרטיות פארוואס אין דעם „בעבור שנדר" הענגט די עקזיסטענץ פון דער קאנסטאנטינער קהלה.

אין קאנסטאנטין האט לפני כמה שנים מיט אנ'ערך א יאהר 60 צוריק געוואוינט א שיקסע, פראסט-פשוט א שיקסע, אנ'אלטע בתולה, וועלכער עס איז געבליבען בירושה א הויז אין סאמערדנעם מיטען מארק. ולה און צו איהר, צו דער שיקסע, הייסט עס, איז נישט געווען קיין קרוב און קיין גואל און זי האט געוואוינט אייגע אליין אין דעם גאנצען הויז און ס'איז איהר געווען שטארק קאלעמוטנע, האט זי פערהאנדעלט דאס הויז דער יודישער קהלה פאר דריי הונדערט רובל זילבער, וועלכע מ'האט איהר פערשריבען אויף דער ער־שטער היפאטעק. קהל האט דאס הויז פערוואנדעלט אין א שוהל, די שיקסע האט כל ימי חיה, אלע איהרע לעבענס טעג געדארפט עסען טעג ביי יודישע בעלי-בתים.

צי האט זי געגעסען אדער מיטגעפאסט מיט קאנסטאנטינער יודען, איז דעם היסטאריקער נישט געלונגען פעסטצושטעלען, וויסען ווייסט מען נאר, אז די שיקסע איז געשלאפען אויפ'ן בוידעם, וועלכער איז אין שבתים און ימים-טובים פערוואנ־דעלט געווארען אין א ווייבער-שוהל און היפאטעק איז געבליבען היפאטעק.

עד כאן א קאפיטעל היסטאריע.

קאנסטאנטין האט דער שיקסע קיין פאמני־קעס נישט געשטעלט, נישט אפילו קיין מארמאר־טאוועל אין דער וואנד פון דער שוהל, וועלכע עקזיסטירט נאך ביז היינט, נישט אריינגעמויערט — קאנסטאנטין איז אומדאנקבאר. און די אומדאנק־בארקייט דערגייט נאך אפילו אזוי ווייט, אז קאנ־סטאנטין וויל אינגאנצען ארויסרייסען פו איהר הארץ דעם זכרון פון יענער שיקסע, עליה השלום — קאנסטאנטין מויערט א נייער שוהל.

עס זאגט זיך אזוי לייכט „א נייע שול" און געלד וואו איז? און ציגעל וואו זענען?

איז אבער לא אלמן ישראל; קיין געלד איז טאקי נישטא, אבער ציגעל, ציגעל איז יעדער איינער מנדר, ווי האט געזאגט סאקראטעס? — מנדר זיין קאסט קיין געלד נישט...

קיצור הדבר. קאנסטאנטין האט שוין מיליאנען ציגעל, אלעס וואס עולי-לתורה האבען מנדר געווען־עס איז שוין אפילו דער פונדאמענט אויך געגראבען, נאר די רעאלע (נישט די רעלאטיווע אויפ'ן פאפיר) ציגעל זעהט מען נישט. דער עולם ווארט אויפ'ן „לכשירחיב", ווי זאגען די קאנסטאנטינער יודען? — א נדר איז דאך נישט מעהר מורינו פון א וועקסעל, להבדיל...

צווישען די מנדרים פון קאנסטאנטין האט זיך געפונען א יוד, ר' אלי' רופט מען איהם, ר' אלי' מיט די בוגרת'ן.

פארוואס רופט מען איהם ר' אלי' מיט די בוגרתן? — ווייל אז ער גייט אין מארק, גייט ער נישט — ער שווימט, ער פליהט, ער יאגט זיך, ווי אין שטוב וואלט אויף איהם געווארט א הורמא מיט בוגרתן צום חופה-גיין.

והוא, און ער דער ר' אלי', האט ווי געזאגט מנדר געווען טויזענד ציגעל לבנין בית הכנסת. מנדר געווען און נישט געגעבען. האט זיך קאנסטאנטינער קהלה מיישב געווען. אזוי ווי דער ר' אלי' מויערט זיך א פאבריקעל און פיהרט סיי ווי ציגעל, פארוואס זאל מען נישט אויסנוצען דעם שעת הכושר און פון איהם אפנעמען דעם נדר?

האט זיך א גבאי פון בוי-קאמיטעט אוועק־געשטעלט אין מיט'ן מארק און אפגעווארט די פורמאנעס, וועלכע פיהרען ציגעל צו דעם ר' אלי':

א וויטעיטשע קאמישקי, יאק שען מאטשע.

— א בוג זאפלאטש!

— דאקאנט טא פירעטשע טע ציגעל?

— א דא עלקא!

— א דא קטירעגא טא עלקא?

— א דא טעגא עלקא באנרעסקא!

— אוי כאניע, מגזטו דאך מיט זיין וועגעלע דא אהער פערפאהרען, טא וואן דא בוזשניצי...

וואס ווייסט דאס פויערל? — מען הייסט אים פערפאהרען, פערפאהרט ער און קהל האט א וועגעלע ציגעל.

איז דאך שוין גוט? — ניין, ס'איז גאר אויפ־סניי נישט גוט!

פארוואס? — פאר דאס: קאנסטאנטין האט א מקוה, און די מקוה האט א מקווהניק, און דער מקוהניק איז א שוואגער צו דעם ר' אליה'ן, צו ר' אליה מיט די בוגרת'ן און אזוי ווי ער וואוינט אויפ'ן שוהל-הויף, טאקע דארט וואו די מקוה געפינט זיך, האט ער כחצות-הלילה צוריק ארויס־געגעבען די ציגעל צו זיין שוואגער ר' אליה, ר' אליה מיט די בוגרות'ן.

ויהי ממחרת, אז עס איז געקומען צו מאר־גענס האט קהל אנגעהויבען שרייען:

— הוי עכרתנו, ווי געשריגען דער מקוה'ניק האט בוגד געווען, ער איז געווארען א פעלדשער און דאס אלעס דערלויבען זיך צו טון חסידים, וואלט דאס א מתנגד געטון. וואלט מען איהם די אויגען אויסגעריסען! האבען די מתנגרים בע־שלאסען צו באיקאטירען די מקוה.

האט דער מקוה'ניק געזעהן אז ס'איז לא טוב, ס'געשעפט פראספערירט נישט, האט ער אנ־געהויבען איינפיהרען רעדוקציעס. אויפ'ן ערשטען פייער איז געגאנגען די טיקערין. מ'קען דאך אבער נישט נעמען קיין מענש, וואס ארבייט שוין אין געשעפט זייט כמה וכמה יאהרען, און איהם מיט איינמאל רעדוצירען, האט דער מקוה'ניק ארויסגע־לאזט א קלאנג, בכן די טיקערין זעהט נישט. און אז די טיקערין זעהט נישט איז דאך זיין רעדוק־ציע בערעכטיגט.

בערעכטיגט איז אבער די רעדוקציע געווען נאר פאר זיין עולם, פאר'ן חסידישען עולם, דער מתנגד'ישער עולם אבער האט געכאפט די טיקע־רין אין איהר אויינגעפיהרט צום רב:

— אדרבה, רבי, פסק'ענט איהר, צי זעהט די טיקערין, צי נישט?

דער רב האט איהר בודק געוועזען און גע־פסק'ענט:

— זי זעהט די טיקערין, זי איז כשר...

טוט זיך איצט אין קאנסטאנטין אויף טיש און אויף בענק און ווער ווייסט מיט וואס די מעשה וועט זיך ענדיגען.

קאנסטאנטין.

טעאטער „סקאלא"
15 שרודמיעסקא 15.

די טעג הויבען זיך אן
די גאסטשפילען פון דער בעוואוסטער יודיש-דייטשער ארטיסטין
פון ווינער און בערלינער טעאטערן

מאנדארמען

צוזאמען מיט'ן קינסטלער-אנסאמבל פון „סקאלא"-טעאטער.
עס ווערט געגעבען „מאדאם לאענגרין" קאמעדיע אין 3 אקטען
פון פ. לונטשער און א. פרידמאן.
פרטים קומען.

!!! גוט מארגען !!!

נאך די „3 טעג..."

מיר, יודען, האלטען אין איין צעהלען:

מיר צעהלען ספירה, מיר צעהלען 9 טעג, מיר צעהלען שמונה ימי מילה, תשעה ירחי לידה, שבע-ברכות, מיר צעהלען די שמיץ ביי מלקות, מיר צעהלען די בלעטלעך פון קאלענדאר (ווען ס'ווערט פעליג א וועקסעל), מענער צעהלען די טעג... ווי לאנג זייערע ווייבער וועלען זיך נאך פרעגלען אויף די דאטשעס, ווייבער צעהלען איינע ביי דער אנדערער.. די יאהרען, לאדזער יודען צעהלען, וויפיל סוחרים ס'האבען נאך ביז איצט נישט קיין „נאדזורען". די דייטשע יודען צעהלען די טעג, ווען די היטלעריסטען האבען נישט געווארפען קיין באמבעס אויף יודישע געשעפטען— יודען האלטען אין איין צעהלען!..

אט האבען מיר ערשט אפגעצעהלט „9 טעג" — 9 פליישלאזע טעג, און באלד נאך די „9 טעג", האבען מיר באלד נאך געצעהלט „3 טעג";

פרייטאג האבען די יודישע סוחרים געשלאָ־סען די געשעפטען, און האבען געצעהלט: שבת, זונטאג, מאנטאג ביז היינט, דינסטאג אינדערפריה — 3 טעג!

3 פרייע טעג. 3 גליקליכע, זארגלאזע טעג פאר דעם יודישען סוחר. גאנצע 3 טעג נישט געדארפט לויפען בארגען א גמילת-חסד. 3 פרייע טעג... פון זוכען תירוצים פאר די בעלי-חובות. פרייטאג פארנאכט ארויסגעפאהרען אויף דער דאטשע, און צוריקגעקומען דינסטאג — 3 טעג „עונג דאטשע" — א מחיה כ'לעבען...

מיר, יודען האלטען אין איין צעהלען; אט האבען מיר ערשט אפגעצעהלט „9 טעג", און היינט האבען מיר פערענדיגט די „3 טעג" — אבי מ'זאגט, אז מיר האבען נישט, וואס צו צעהלען!..

אב—נעם.

„סאציאלע מעדיצין"

ארגאן פון געז. „טאז" און „אזע"

דערשינען דאס העפט פאר מאי — יוני מיט פאלגענדען אינהאלט: ד"ר ע. בלום (בערן) — דער איינפלוס פון קראנקהייטען און קראנקהייטס-פערזיכערונג אויף דעם פסיכישען לעבען פון מענ־שען. ד"ר ה. היגיער — דעפעקטיווע קינדער. ד"ר צ. שאבאד — די ארבייטסאומפעהיגקייט צוליב קראנקהייטען פון די פערזיכערטע אין ווילנער קראנקען-קאסע פאר'ן יאהר 1929 (סוף). ד"ר ע. רינגעלבלום — נאטיצען וועגען יודישע דאקטוירים אין דער פוילישער פובליציסטיק פון 18 י"ה. ד"ר ישראל ביבער — פראנען פון דער זומער-אקציע. *** ריכטליניען פאר דער איינארדנונג פון געזונט־הייטס-וואך. אפיציעלע אפטיילונג (פויליש). מודעות.

אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאכט דיזשורירען: מ. קאצ־פערקעוויטש (זגערזשער 54), י. סיטקעוויטש (קא־פערניקא 26), י. זונדעלעוויטש (פעטריקאווער 25), סאקאלעוויטש און שאט (פשעיאזד 19), מ. ליפיעץ (פעטריקאווער 193), ריכטער און לאבאדא (11 ליסטאפאד 86).

Dr. Rachela Lewi
ul. Zeromskiego 24, tel. 142-72
4734 צוריקגעקעהרט

ר. אירזאעל

דאס בופעט-מיידעל

א סענסאציאנעל-עראטישער ראמאן פון דער לאדזער ווירקליכקייט

(95

בעריש האט שוין פערשטאנען, אז דער דזשענ־טעלמען בערגער פייניגט מאנקען מיט פערשידענע אוננויטיגע פראגען, ער איז צוגעגאנגען צום בופעט און מיטביידע עלענבויגענס זיך אנגעשפארט אן טיש קוקענדיג גלייך בערגערן אין די אויגען אריין.

בערגער איז ענטשוויגען געווארען, ער האט אבער נאך נישט רואיגנירט, ער איז געווען פון די עקשנים, וועלכע מוזען זייערס אויספיהרען אין דעם מאמענט זענען אין דער שענק אריינגעקומען 2 פערשוין אין ארבייטער-מלבושים, נישט קוקענ־דיג דערויף וואס איז ערשט געווען ארום 10 א זייגער פריה זענען זיי שוין געווען שיכור האבען זיך קוים געהאלטען אויף די פיס און די צינגער האר־בען זיך ביי זיי געפלאנטערט, זיי זענען גלייך צו־געגאנגען צום בופעט און זיך געהייסען איינגיסען בראנפען און ביז מאנקע האט איינגעגאסען האר־בען זיי זיך צווערשט שטארק געווידעלט און דער־נאך ווידער זיך געווארפען אויף די העלזער און געקושט.

מאנקע האט אוש א ציטער געגעבען, איהר האט זיך אויסגעדוכט, אז זי קען די דאזיגע צוויי מענשען, און אז זי דארף פאר זיי מורא האבען, און באלד האט זיך, איהר פאר די אויגען פארגע־שטעלט א בילד וואס איז מיט א צייט צוריק פאר־געקומען טאקי טא אין דער שענק, דאס איז גע־ווען אין טאג פון פראנקענשטיינס פראצעס, נאכ־דעם ווי זי איז צוריקגעקומען פון געריכט און זיך אוועקגעשטעלט ביים בופעט, נעבען איהר ביים בופעט איז געשטאנען דעמאלס דער געשטופעל־טער ברוך פונקט אזוי ווי בעריש שטעהט איצט, ביי דער אנדער זייט פון בופעט אין דעמאלס אויך צום ערשטען מאל געשטאנען דער אלטער דזשענטעלמען, דאס איז בערגער, ער איז געשטאנען פונקט אזוי ווי איצט, און אויך דעמאלס זענען אריינ־געקומען טאקע דא אין דער שענק, דאס איז גע־געקומען צוויי שיכורים, זי וועט שווערען, אז דאס זיך און קושען זיך, און דעמאלס איז פלוצלונג גע־פאלען א שאס, מ'האט נישט געוואוסט פון וואנען און פון וועמען, קיינער האט גארנישט בעמערקט און אין א מינוט ארום האט מען געפונען דעם געשטופעלטען ברוך א דערשאסענעם.

מאנקען האט זיך דאס דעמאלסדיגע בילד בולט פארגעשטעלט, ווייל זי האט איצט געזעהען גראד דאסזעלבע און האט פארגעפיהלט, אז דא וועט עפיס שלעכטס געשעהען, איהר האט זיך אויסגע־דוכט, אז אט, אט הערט זיך א קלאפ פון א רעוואל־ווער-שאס, מען ווייסט נישט ווער ס'האט געשאסען און פון וואנען מ'האט געשאסען און בעריש, ליגט שוין אנ'אויסגעצויגענער אויף דער ערד, ער איז טויט.

מאנקע האט נישט ארויסגעלאזען קיין אויג פון די שיכורים, וועלכע זענען געשטאנען אויסגע־דרעהט צו איהר מיט די פלייצעס, און פון רגע צו רגע האט זי א קוק געגעבען דא אויף בערגערן און דא ווידער אויף בעריש'ן.

— בעריש, האט זיך... האט מאנקע, נישט וויסענדיג אפילו פארוואס א געשריי געגעבען.

בעריש האט זיך אויסגעגלייכט אבער איידער מאנקע האט זיך בעוויזען אויסצודרעהען האט זיך דערהערט א טעמפער, טויבער קלאפ. בעריש האט זיך אנגעהויבען צו וואקלען אויף די פיס און אנכאפענדיג זיך פאר'ן האר'ץ איז ער זיך מיט א הויך קרעכץ, אויסגעצויגען אזוי גרויס ווי ער איז אויף דער פאדלאגע.

אין דער שענק איז נישט מעהר געווען, א חוץ מאנקע, בערגערן און די צוויי שיכורים, באַ פריידמאן אליין, ער האט זיך אנגעבאפט פאר'ן קאפ, געמאכט א טומעל, צוליב וועלכען ס'האבען זיך אין דער שענק פערזאמעלט עטליכע שכנים פון הערמאל בען הויז און עטליכע צופעליגע אדורכגעהער פון גאס, מאנקע האט נישט געקוקט אויף בעריש'ן, נישט צוגעלאפען צו איהם, נאר נישט ארפגעלאזען קיין אויג פון די צוויי שיכורים, וועלכע האבען געפרובט זיך ארויסצורוקען פון דער שענק, דער וויל האט שוין מאנקע נישט בעמערקט בערגע'ן און ווען זי האט זיך אין א מינוט ארום אויסגעדרעהט, כדי צו זעהען ווי אזוי ער פערהאלט זיך, איז ער שוין מעהר אין שענק נישט געווען. מאנקע איז שנעל צוגעלאפען צו דער טיר און בעשלאסען די צוויי שיכורע פערשוינען אויף קיין שום פאל נישט ארויסצולאזען פון דאנען. די פערשוינען האר־בען זיך אבער גארנישט געאיילט אוועקצוגעהען, זיי זענען געשטאנען ווי די ליימענע [illegible], אזוי ווי זיי וואלטען גארנישט פערשטאנען וואס דא קומט פאר, אזוי ווי זיי וואלטען געווארט ביז דער איבצירענט וועט אדורך און זיי זאלען קענען ווייטער טרינקען זייער בראנפען.

עטליכע מענשען האבען זיך דערווייל ארי בערגעבויגען איבער דעם ליגענדיגען בעריש און האבען קאנסטאטירט, אז ער ליגט אין א קאלוזשע בלוט, וועלכעס איז געגאנגען פון דער לינקער ברוסט. פריידמאן איז געווען אויסער זיך, ער איז באלד געלאפען נאך א דאקטאר און נאך פאליציי.

— שוין דאס צווייטע מאל, האט ער יסודר איבערגעחזרט, ערשט נישט לאנג האט מען דא ברוך'ן דערשאסען און איצט בעריש'ן, דעמאלס פונקט אזוי ווי היינט, קיינער האט נישט געזעהען, קיינער האט גארנישט בעמערקט, אזא אומגליק, אזא אומגליק.

דער אנגעקומענער דאקטאר האט בלויז געקענט קאנסטאטירען, אז בעריש איז טויט, ער האט בא־קומען א רעוואלווער-קויל גלייך אין הארצען א ריין. מאנקע איז געשטאנען שטום און פערליווערט, זי האט קיין ווארט נישט געקענט ארויסרעדען זי האט אפילו אין דעם אויגענבליק וועגען גארנישט געטראכט, ערשט ווען זי האט געזעהען א פאליציאנט פערבייגעהען נעבען איהר, האט זי צו איהם גע־זאגט.

— איהר וואלט גוט געטון, ווען איהר וואלט קיינעם פון די אנוועזענדע פון דאנען נישט ארויס געלאזען.

(פארטזעצונג קומט).

אפגעשניטענע ביידע פיס

ביי אַ יודישן יונגער, וואס האט זיך אנגעהאנגען אין׳ם טראַמוואַי

(2) צהערנעכטן ביינאַג האָט זיך דער 18-יאָהריגער קלמן טערקעלטוב (פון באַזאַרנאַ 7) אָנגעהאָנגען — אויף באַלוטער פלאַץ — אויף א צופאָהר-טראַמוואַי לאָדז—זגיערש.

אין א געוויסע מאָמענט האָט ער זיך אויס-געגליטשט און איז ארונטערגעפאַלען אונטער די רעדער פונ׳ם צוגאָב-וואַגאָן.

די רעדער האָבן דעם אומגליקלי:כען בחור אָפגעשניטען ביידע פיס.

פאַגאָטאָוויע האָט איהם אין א שווערען צושטאַנד אָפגעפיהרט אין שטאָטישען שפיטאַל אויף דרעוונאָווסקע גאַס.

5 פערזאָן פערוואונדעט

בעת א טראַמוואַי איז ארויפגעשפרונגען אויף אַנ׳אויטא

(2) אויף רוג 6 שערפניאַ און גדאַנסקאַ איז נעכטען ביינאַג דער טראַמוואַי נומער 6 ארויף מיט׳ן גאַנצען אימפעט אויף אַ דורכפאָהרענדער טאַקסובקע.

די טאַקסובקע האָט זיך איבערגעקעהרט און איז צושמעטערט געוואָרען.

דערביי זענען פערוואונדעט געוואָרען: דער שאָפער עדוואַרד לעדער (פעטריקאָווער 294), ראָמאַן קושיאַק (קאַרפיאַ 24), זיין ווייב, סטאַני-סלאַווא, זיין 7-יאָהריגער זוהן, ראָמאַן און זיין 63-יאָהריגע מוטער, טערעזאַ, וועלכע וואוינט אויף וואָדני רינעק 10.

פאַגאָטאָוויע האָט זיי אַלעמען באַנדאַזשירט און אָפגעפיהרט אַהיים.

פאָליציי פיהרט אַנ׳אויספאָרשונג, ווער ס׳איז שולדיג אין דער קאַטאַסטראָפע.

געשטערט די שמחה

צוויי מעסער-שטעכער פערוואונדעטען שווער א פרעהליכען שכור

(2) ראָמאַן קראַקאָוויאַק (פון זשעלאַזנאַ 45) האָט זיך נעכטען, צוליב יום-טוב, אונטערגעלעהנט ס׳הארץ מיט אַ גלעזעל — ס׳הייסט, מיט אַ פאָר צעהנדליג גלעזלעך! — און איז זיך ארויס אין דרויסען אדורכשפּאַצירען...

האָבען איהם בעגעגענט 2 פערשוינען, און געפאָדערט, ער זאָל זיי אויך פונדעווען א שנעפסעל.

האָט ער געזאָגט: — לא מיט אַנ׳אַלף! ער פונדעוועט נישט קיין אומבעקאַנטע!

האָבען די אומבעקאַנטע ארויסגעכאַפט מע-סערס און אזוי „צורעכטגעמאַכט” קראַקאָוויאַק׳ן, אַז פאַגאַטאָוויע האָט איהם געמוזט אין א שווערען צושטאַנד אָפפיהרען אין שפיטאַל...

די מעסער-שטעכער זענען ענטלאָפען.

PRYWATNE POGOTOWIE LEKARSKIE
TEL. 12-333 ZIELONA № 6.
Szybka pomoc lekarska.—PRZEWÓZ CHORYCH

צום טויט פון אלעקסאנדער בערקענהיים

מיט טיפען ווייטאָג זענען מיר מודיע וועגען טויט פון לאַנגיעהריגען דירעקטאָר פון אוגזער פערבאַנד אַלעקסאַנדער בערקענהיים ז״ל, וועלכער איז געשטאָרבען דעם 9 טען אויגוסט ה. י. אין עלטער פון 52 יאָהר אין א סאַנאַטאָריע אין גרע-פענבערג — טשעכאָסלאָוואַקיי.

מיט׳ן טויט פון אַלעקסאַנדער בערקענהיים איז אוועק פון דער וועלט איינער פון די בעסטע און געטרייסטע טוער פון דער אינטערנאַציאָנאַלער און פון דער יודישער קאָאָפעראַטיווער בעוועגונג.

אַלעקסאַנדער בערקענהיים איז אין די פרי-העררדיגע יאָהרען געוועזען איינער פון די פיהרענדע פערזענליכקייטען אין דער גרויסער רוסישער קאָאָ-פעראַטיווער בעוועגונג. אין די לעצטע יאָהרען פון זיין לעבען איז ער מיט אַלע חושים פון זיין טיפער, איידעלער און קרישטאָל-ריינער נשמה געווען איבערגעגעבען די יודישע פאָלקס-מאַסען אין דער יודישער קאָאָפעראַציע.

זייט 2 יאָהר האָט זיך דער געזונד-צושטאַנד פון אַלעקסאַנדער בערקענהיים אָנגעהויבען אומ-אויפהערליך צו פערערגערן. זיין שטאַרק אחריות-געפיהל פאר׳ן גודל פון דער יודישער קאָאָפעראַציע האָט איהם אָבער נישט דערלויבט אין די שווערע פאר דער בעוועגונג צייטען צו פערלאָזען זיין פעראַנטוואָרטליכען פּאָסטען.

ביז די כוחות האָבען איהם אָנגעהויב אינגאַנצען צו פערלאָזען האָט ער דערפיהלט זיין חוב.

אַלעקסאַנדער בערקענהיים איז געווען א אידעאַן-מענש אין העכסטען און שענסטען זין פון דעם וואָרט און איז אויסגעגאַנגען ווי א טרייער זעלנער אויף זיין פאָסטען.

זיין נאָמען וועט אייביג בלייבען איינגעקריצט אין דער געשיכטע פון דער קאָאָפעראַטיווער בעוועגונג, בפרט אין פוילען, און אין די הערצער פון זיינע פילע פריינד און פערעהרער.

עהרע זיין אנדענקען!

פערבאַנד פון די יודישע קאָאָפעראַטיווע געזעלשאַפטען אין פוילען.

וואַרשע, דעם 10 אויגוסט 1932.

מוזיקאלישע באטיצעז

בענעפיס פון סימפאנישען ארקעסטער אין „העלענאוו”

דער סימפאָנישער קאָנצערט האָט נאָכמאָל בעוויזען בולט, אז מיר האָבען אין סטווערין פעט-רושקאַ׳ן א גלענצענדען דיריגענט.

זיין אויפפאַסונג, זיין טעמפּי-געבונג און זיין ניואַנסירונג איז אזוי טרעפליך ווי מ׳קען זיך דאָס פאָרשטעלען נאָר ביי א רוטינירטען סימפאָנישען דיריגענט. די טאַנהויזער-אוווערטורע איז דער בעסטער בעוויז דערצו.

פון אָנהויב אוווערטורע האָט מען געהערט אַ פראַכטפולע שטימונגספולע פּיאַניסימאָ ביז די פילגער-כאָר-שטעלע, וואו די שטייגערונג דערגרייכט די שטופע, וועלכע מיר הערען אָפט אין גרויסע אָרקעסטערס. אזוי זענען אויך אויסגעפיהרט געוואָ-רען די ווייטערדיגע נומערן פון פּראָגראַם.

מיר בעטאָנען, אז ה׳ פּיעטרושקע האָט פאַר זיך א גלענצענדע צוקונפט אַלס סימפאָניע-דירי-גענט, מיר שטרייכען אונטער — אַלס סימפאָנישער דיריגענט. ה׳ פּיעטרושקע דאַרף אָבער פערטיפען זיין מוזיקאַלישע וויסען דורך קלאַסישער בילדונג.

מישאַ פאָזנאַנסקי! — דער סאָליסט פון קאָנצערט. ער איז געווען א וואונדער-קינד. מען האָט געשריבען וועגען איהם וואונדער. ביים ערש-טען אויפטריט, וועלכען מ׳האָט אין לאָדז ערוואַרט מיט שפּאַנונג האָט ער אפילו קיין וואונדער נישט געוויזען, אָבער מיר האָבען געהערט שעהנעם פידעל-טאָן, מוזיקאַלישע פּראַזירונג, ריינע אינטאָ-נאַציע און רוהיגע האַלטונג.

וואו, אָבער, איז די רוהיגע האַלטונג גע-בליבען אין זיין לעצטען קאָנצערט? בעטהאָווענס פּראַכט-קאָנצערט האָט ער אין ערשטען טייל, זעהר אונרוהיג געשפּילט און פיל „טאַקטען” דורכגעלאָ-זען. מיר ווייסען נישט, צי די „טאַקטען” זענען אונז פערלוירען געגאַנגען צוליב׳ן שפּאַצירענדען עולם אין מיטען ערשטען טייל פון קאָנצערט, אָדער די אונרוהיגקייט פון קאָנצערטאַנט האָט עס גורם געווען.

דערפאר האָט דער קאָנצערטאַנט אין צווייטען טייל פון קאָנצערט אונז שוין געוויזען זיין שעהנעם טאָן און גוטע פּראַזירונג. דאָס אַלץ איז אָבער נאָך נישט קיין וואונדער! מישאַ פאָזנאַנסקי געהערט נאָך צו פּראָפ. פלעשען, ביי וועמען ער וועט אפשר נישט דערגרייכען צו קיין וואונדער, אָבער ער וועט ענטוויקלען רוהיג און קלאַסיש זיי-נע אָהן-ספק׳דיגע פעהיגקייטען. נאָר דאן וועט דער יונגער קינסטלער אונז געוויס בעפרידיגען אויך אין בעטהאָווענס פידעל-קאָנצערט.

D—ski.

אומזאץ-שטייער

אַ דעלעגאַציע פון די האַנדווערקער-קאַמערן האָט זיך געווענדעט צו דער שטייער-מאַכט און אָנגעוויזען אויף דער נויטווענדיגקייט צו פערקלע-נערן דעם אומזאַץ-שטייער פאַר די האַנדווערקער.

אין פערגאַנגענעם יאָהר האָבען די האַנד-ווערקער זעהר ווייניג פערדינט, אַזוי. אַז דער אומזאַץ איז געווען אָנזעהעוודיג, אָבער די הכנסה איז געווען קליין. מען האָט אין פאָריגען יאָהר ביי אַלעם פערדינט אַ העלפט אָדער אַ דריטעל.

מען האָפט, אַז די שטייער-מאַכט וועט ביי דער נייער שאַצונג פון דאַכאָדאָווע שאַצען ווינ-ציגער.

שרעקליכער אומגליקספאל מיט א קליין קינד

(2) אין קאָנסטאַנטין, אויף לאַסקאַ 40 בויט איינער, יאַן קלאַצאַק אַ הויז.

נעכטען, ווען קינדער אויפן הויף האָבען זיך געשפּילט לעם אַ באַרג צונויפגעלייגטע ברעטער, האָבען זיך די ברעטער פּלוצלונג צושאָטען און מיט זייער גאַנצער שווערקייט צוגעדריקט די 4 יאָהריגע זאָפיאַ אשיעי.

מ׳האָט זי פון אונטער די ברעטער ארויסגע-שלעפּט אַ טויטע.

מ׳פאלט פון הונגער

(2) עהרנעכטען איז אויף פּעטריקאָווער 84 אוועקגעפאַלען פאר הונגער די ארבייטסלאָזע דינסט מיידעל, קאַטאַזשינאַ קענדזשערסקאַ, אַ היימלאָזע.

אויף אַנדזשעיאַ 9 איז לעם טויער, צוליב דערזעלבער סיבה אוועקגעפאַלען די 58-יאָהריגע פּעטראָנעלאַ קאַשובסקאַ פון פּלאָצק.

נאָך אַזאַ פאַל איז געשעהן אין דעם פּאָניאַ-טאָווסקי-פּאַרק, וואו ס׳איז אויך פאר הונגער אוועק געפאַלען די היימלאָזע יוזעפאַ זאַקזשעווסקאַ.

אין די אַלע דריי פאַלען האָט איגטערווע-נירט פּאָגאָטאָוויע.

משוגע-געווארען א הונט און א פערד

(2) אין דאָרף בודי-סטאַק, לעם לאָדז איז ביי דעם פויער עדוואַרד כוואַסט פון אַנ׳אומבע-וואוסטער סיבה משוגע געוואָרען אַ הונד.

דער הונד האָט צוביסען אַ פערד.

דער ארויסגערופענער וועטערינאַר האָט פעסטגעשטעלט סימנים פון משוגעת ביי ביידע, און בעפוילען זיי צו דער׳הרגענען.

די דערשאָסענע חיות זענען געבראַכט גע-וואָרען קיין לאָדז.

א שרפה הינטער קאנסטאנטין

(2) נעכטען איז פון אַנ׳אומבעוואוסטער סיבה אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דאָרף איגנאַטוב, הינ-טער קאָנסטאַנטין.

עס איז פערברענט געוואָרען ביים פויער פעליקס סטאַנגרעט די גאַנצע היי-יאָהריגע גערע-טעניש.

דער היזק בעטרעפט עטליכע טויזענד זל.

קראנקע פרויען
ראַאַהרען דורך דעם געבוריך פון נאַטירליכען ביטערוואַסער
Franciszka Jòzefa
אַ לעבפע דאַרם-ענטלעהרונג, וואָס איז פערבונדען מיט ע קראַנקטע אָרגאַנען, צו בעקומען אין אַלע אַפטייקען און סקלאַד-אַפּטעקשנעס.

גרשון סיראטא אין לאדז

צו זיין מארגענדיגען קאנצערט אין „העלענאוו”

היינט, 4 נאָכמיטאָג קומט קיין לאָדז דער אויבערקאַנטאָר גרשון סיראָטאַ, צו זיין קאָנצערט, וואָס קומט פאַר מאָרגען, חמשה עשר באב אין „העלענאָוו”.

ס׳איז צו דערוואַרטען. אז דער מאָרגענדיגער קאָנצערט וועט אַראָפּ מיט א גרויסען ערפאָלג.

היינט קאנצערט פון רוסישען כאר אין פילהארמאניע

היינט, דינסטאג, אָוונד קומט פאָר אין פיל-האַרמאָניע-זאַל דער קאָנצערט פון וועלט-בעריהמ-טען רוסישען כאָר אונטער דער לייטונג פון דירעק-טאָר יעוזשי סעמיענאָוו.

אין פּראָגראַם פון זייער היינטיגען קאָנצערט וועלען די קינסטלער אויספיהרען א גאַנצע רייהע ציגיינער ראָמאַנסען, רוסישע פאָלקס-לידער, אויך אין דער פּוילישער שפּראַך די ניי-מאָדערנע שלאַגער נומערן פון די וואַרשעווער רעווי-טעאַטערס.

היינט אין די יודישע טעאטערס

„ווילנער טרופע”

היינט, דינסטאָג 9 אָוונד ווערט געשפּילט „פרנסה” צו פאָפּולערע פּרייזען פון 50 גר. אָן.

פון פרייטאָג אָן וועט די ווילנער טרופּע שפּילען לייוויק׳ס גרויסע ווערק „די אָרעמע מלוכה”.

אין „סקאלא”

לייוויק׳ס „קייטען”—ווערט שוין אראָפּגענומען פון רעפּערטואַר.

דעריבער—ווערט היינט דינסטאָג דעם 16-טען און מאָרגען מיטוואָך דעם 17-טען געגעבען צוויי פּאָפּולערע ארבייטער פאָרשטעלונגען פון די „קייטען”.

* * *

די קאָמעדיע „מאַדאַם לאָענורין” איז אַ שלאַ-גער-שטיק. די הויפּטראָל ווערט אויסגעפיהרט דורך די יודיש-דייטשע קינסטלערין מאַגדאַ קאַרמען, וועלכע איז אויך אין לאָדז גוט בעקאַנט פון דער דייטשער בינע.

די פּרעמיערע-ווערט געגעבען פרייטאָג דעם 19-טען ד. ח.

ראדיא-פראגראם

דינסטאג, דעם 16 אויגוסט

11,58 צייט-סיגנאַל. 12,10 טעגליכע פּרע-סע-איבערזיכט. 12,40 מעטעאָראָלאָגישער קאָמוני-קאַט 12,45 גראַמאָפאָן-פּליטען. 3,40 גראַמאָפאָן-פּליטען. 4,35 קאָמוניקאַט פאַר פישער און שיפער. 4,40 ספּאָרט-רעפעראַט, 5,00 פּאָפּולערער קאָנצערט 5,50 רעפעראַט. 6,10 פערשידענעס. 6,30 קאָמו-ניקאַט פון דער לאָדזער האַנדעלס-קאַמער, רעפּער-טואַר פון די טעאַטערן. 6,45 רעפעראַט. 7 טראַנס-מיסיע. 10,15 פּרעסע-בעריכט 10,20 מעטעאָראָ-לאָגישער קאָמוניקאַט פאַר לופטפליה-קאָמוניקאַציע. 10,40 ספּאָרט-ידיעות 10,50 טאַנץ-מוזיק.

* * *

אויסלאנד

7 — וויען, אָפּערע. 8 — בערלין, סימפאָני-שער קאָנצערט. 8 — לאָנדאָן, סימפ. קאָנצערט. 8,10 — דאַווענטרי, קאָמעדיע. 8,30 מיילאַנד. אָפּערעטקע.

משומד צוברעכט א יודישע פאמיליע

רואינירט דעם מאן, פערפיהרט די פרוי און די קינדער שיקט ער גנב׳ענען

אַ שווערע לעבענס-דראַמע וועט די טעג גע-נער יוזעף וואַרשאַווסקי אַ געשמד׳טער יוד, וועגען פינען איהר עפּילאַג פון ווילנער קרייז-געריכט.

אויף דער בעשולדיגונגס-באַנק וועט זיצען א יי וועלכע דער בעשולדיגונגס-אַקט דערצעהלט תאַל-גענדעס:

אין ווילנע האָט געוואוינט די פאַמיליע מיניאַ-וויטש, וועלכע איז בעשטאַנען פון זלמן מיניאָוויטש זיין פרוי שיינע און 2 קליינע קינדערלעך.

מיניאָוויטש איז געווען אַ הענדלער און האָט פערדינט נישט שלעכט, קיין גליקען האָט ער נישט געהאַט, נאָר קיין חיונה האָט זיין משפחה נישט אויס געפעהלט.

מיט צוויי יאָהר צוריק האָט זיך בעזעצט ביי זיי אַלס סובלאָקאַטאָר דער געשמד׳טער יוד יוזעף וואַרשאַווסקי. וואַרשאַווסקי האָט זיך ארויסגעוויזען די ערשטע צייט פון דער בעסטער זייטן אַזוי אַז די משפחה האָט געהאַט צו איהם צוטרוי.

שפּעטער אָבער האָט די פרוי מיניאָוויטש גע-נומען בעמערקען, אַז וואַרשאַווסקי שטעהט צו צו איהר מיט פערשידענע אַנדייטונגען. זי האָט זיך אָבער געמאַכט נישט הערענדיג און אַלץ איז גע-גאַנגען כשורה.

אין אַ געוויסען פריהמאָרגען איז מיניאָוויטש אַרעסטירט געוואָרען, מחמת מען האָט ביי איהם געפונען קאָמוניסטישע ליטעראַטור. מיניאָוויטש, האָט אפילו גע׳טענה׳ט, אַז ער איז אומשולדיג, אַז מ׳האָט איהם די ליטעראַטור אונטערגעוואָרפען, ס׳האָט אָבער נישט געהאָלפען.

וואַרשאַווסקי, וועלכער האָט כלומרשט זיך אונ-טערגענומען צו אַרבייטען פאַר זיין בעפרייאונג, וואָס ס׳האָט איבערגעלאָזט מיניאָוויטש און באַלד איז געשטר׳ט דאָס רעשט געלד, און די משפחה געבליבען אָהן מיטלען צו לעבען.

וואַרשאַווסקי האָט אויסגענוצט מיניאָוויטש׳עס אַרעסט און ער האָט זיך דערנעהנטערט צו זיין פרוי, צווינגענדיג, זי זאָל זיך איהם אָפּגעבען.

מיט דער צייט האָט ער זי אויך געצוואונגען אָפּגעבען זיך צו פרעמדע מענער. די קינדער האָט ער געשלאָגען און געצוואונגען זיי צו געהן אויף די מערק און גנב׳ענען.

ווען די אומגליקליכע פרוי האָט אייגמאָל פּראָ-טעסטירט, איז ער איהר בעפאַלען און געשלאָגען אַזוי שטאַרק, אַז זי האָט בעקומען אַנ׳ערנסטע נער-פען-צושעדיגונג און איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

דאָרט איז זי פערהערט געוואָרען דורך אַ פּאָ-ליציאַנט, פאַר וועלכען זי האָט דערצעהלט די גאַנ-צע געשיכטע.

גלייך וואַרשאַווסקין איז פערפיהרט געוואָרען אַנ׳אויספאָרשונג, בעת וועלכער ס׳איז פעסטגע-שטעלט געוואָרען, אַז דער משומד איז אַרומגעזוכט געוואָרען דורך אַ רייהע אויספאָרשונגס-אַמטען פאַר האַנדלען מיט מיידלעך.

וואַרשאַווסקי איז אַרעסטירט געוואָרען און בקרוב וועט זיין פּראָצעס פאָרקומען אין קרייז-געריכט.

די פרוי האָט בעקומען בעווייזען, אַז ער האָט דאָס אונטערגעוואָרפען איהר מאַן קאָמוניסטישע ליטעראַטור, בכדי צו בעזייטיגען איהם פון וועג.

דער פּראָצעס זאָגט צו צו זיין העכסט אינטע-רעסאַנט.

רעוויו=טעאטער
„GONG“
אין גארטען „SCALA“
17 שרודמיעסקא 17

דאס מוז מען זעהען!
הומאר! געלעכטער! געזאנג!
היינט פייערליכע פרעמיערע
אלימפיאדע פון הומאר
אין 2 טיילען, 16 גרויסע בילדער מיט'ן אנטייל פון די ארטיסטען פון דינוואַרש. טעאטערס Ida Ernestówna, Nina Tomska, Władysław Sadowski, Maks Boczkowski, Konrad Ostrowski, H. Wróblewski, J. Darski, M. Popławski ווי אויך גירלסען פון דער רעווי „Gong“
אנהויב אין וואכען-טעג 8 און 10 אווענד, שבת און זונטאג 6, 8, 10 אוו. פרייזען פון 50 גר. ביז 2 זל

קויפט נור פון די 1-טע קוועלע

גרויסער אויסוואהל
שפאצירוואגענס
אייזען - ניקעל-
בעטען
מאטראצען
„Patent“ ספרענזינאווע
ווישימאטשקעס אמעריקאנער
צו בעקומען אין פאבריקס-לאגער
„DOBROPOL“, Łódź
Piotrkowska 73 (אין הויף)

די ערשטע יודישע
ראהמען-פאבריק
פון י. צוויליך, לאדז,
בארוטאוויטשא 11, (אין הויף)
עמפפעהלט צו פאבריקס=פרייזען
זעמטליכע איינראהמונגען אין
ליימטען סטיל אוואהל
ראהמען
ווי אויך לייסטען צו מאפעטען און גארדין-קאסטען אין א גרויסען אויסוואהל.

זיכערע הילף און א רפואה
אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט-פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער, ווייבער און קינדער. פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס און פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל-בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען-קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער-קאי און עס פאלט אריין אין דעם כיס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעל נגיענע הייל-באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראפעסאַ'ען מיט מיינע בע-האנדלונג און פון דייטשען פראפעסאר דאקטאר בראכיהעווינר. בעווייזונגען זיכער דעם שווערסטען און געפעהר. ליבסטען ברוך. אויך פאר הויקערס, לייטונגען מיט הייל-גארסעטען און אפא-ראטען פאר פערקרימטע פיס און פלאט-פיס. ספעציעלע איינלאגען און די שיך קינסטליכע גלידער פיס און הענד, גלעטנע זאקען, פאר די גרעסטע קראנקע אדערן. עמפאנגט פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אווענד

ארטאפעדישע אנשטאלט
Specialist J. RAPAPORT, Ortoped
von Lemberg Łódź, WOLCZANSKA 10, tel. 221-77, front, parter.

בעמערקונג: דאס פערזענליכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבע-דינגט נויטיג, דיפלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע איניווערזיטעטס-פראפעסארען: פראפ. ד"ר באראנטש, פראפ. ד"ר י. מאריש-לער, פראפ. ד"ר בר. קיפלאנאווסקי און אויך אנדערע.
מיר געהמען אויך אן פערזיכערטע פון דער קראנקען-קאסע.

דאנקזאגונג.
דערמיט דריק איך אוים מיין בעסטען דאנק דעם גרויסען ספעציאליסט ה' ד"ר. י. ראפאפארט, וואוינהאפט אין לאדז, וואלטשאנסקא 10 פאר זיין גענצליך אויסקורירען מיך פון א שווערער ברוך-קראנקהייט.
היינט פיהל איך מיך גענצליך געזונד.
א קראהן, רב.

„PRACA“
געזעלש. צו פערשפרייטען פאך-ארבייט צווישען יודישע פרויען
וואלטשאנסקא 21, טעל. 167-15
ס'ווערען אנגענומען איינשרייבונגען פון שילערינס אויף פאלג. אפטיילונגען: 1) גארסעטען-פאך, 2) דאמען-שניידעריי, 3) האנד-שטיקעריי, 4) היטען-פוצערינס, 5) וועש-נייהערינס, 6) אנדולאציעס און 7) מאניקור.
4691
דער סעקרעטאריאט איז טעטיג פון 9—1 און 3—6

מיליטער=פליכטיגע
אקאדעמיקער (סטודענטען),
וועלכע נויטיגען זיך אין עצות אין אלע מיליטער-אנגעלעגענהייטען, דארפען זיך ווענדען צום לאנג-יעהריגען מיליטער-בעאמטען
ב. מאז.
פעטריקאווער 10

Doktór
Łagunowski
Piotrkowska 70
i róg Traugutta
Tel. 181-83.
choróby skórne, weneryczne i moczopłciowe
(Naświetlania promieniami Roentgena.
Przyjmuje od 8^{30} do $9^{1}/_{2}$ rano, od 1-ej do 2^{30} pp od 6 do 8^{30} w., w nied. zielę i święta od 9 do 11^{30} rano.

ווערקשטעטער
פון

שירמס
און שפאציר=
שטעקענס
ס. פייגענבוים,
לאדז, בארוטאוויטשא 19
עמפפעהלט אין א רייכען אויסוואהל פון קאלירטע דאמען- און מענער=שירמס און שטעקנס
צו קאנקורענץ-פרייזען.
נעמט אן אלערליי רעפאראטורען פון שירמס און שטעקנס

ס'ווערט געזוכט פון באלד ארויסצופאהרען אויף דער פראווינץ א קוואליפיציר-טע וועשערין טאגדייט וואס מיז אויך קענען צושניידען. צו ווענדען זיך פעטריקאווער נומ' 6
S. Rzeszewski tel: 109-73

די בעוו. היימישע
מיטאגען
און געשמאסע
ה. בארדיני
אין איבערנעטראגן געווארען אויף
פיעטריקאווער 43, אין הויף
און גיט ארויס מיטאגען צו 1.60 זל. מיט פער-שירענע פליישען, מיט געפליגעל 1.75 זל. 4848
קומט און איבערצייגט אייך!

חדר „תורה ודת“
עם גן=ילדים
פל. וואלבאשטשי (נייע שטאט) 6
מאכט בעקאנט דאס נאך א גרינדליכען רעמאנט ווערט דאס חדר צום נייעם שול-יאהר פולשטענדיג רעארגאניזירט און פערפולקאמט אויף אלע געביטען פון למודי קודש און למודי חול.
איינשרייבונגען פון נייע תלמידים אויפ'ן קומענדיגען שול-יאהר 1932/33 אין אלע מחלקות ווי אויך אין גן=ילדים (פרעבעל-שול) קומען פאר יעדען טאג פון 9—1 בייטאג.
עלטערן! פערשרייבט אייערע קינדער אין חדר „תורה ודת“, וואו סווערט געלייגט גרויס אכט אויף דער ערציהונג און דרך-ארץ'דיגע אויפפיהרונג און ס'ווערט געלערנט דורך מלמדים ספעציאליסטען תורה ודרך ארץ און אלעס, וואס א יודיש קינד דארף צו וויסען!
קינדער פון 4 ביז 8 יאהר ווערען אהיים-געפיהרט דורך א ספעציעלען מענש.
צוליב'ן קריזיס — הנהגה=פרייזען.

Z PRAWAMI GIMNAZJÓW PAŃSTWOWYCH
Zeńskie Gimnazjum Tow. „KULTURA“
Łódź, Wólczańska Nr. 123 (tel. 174-85)
Zapisy kandydatek do klas od IV-ej do VIII-ej przyjmuje sekretarjat szkoły codziennie od godz. 10 ej do 1-ej po południu. Równocześnie przyjmuje sekretarjat zapisy do klas przygotowawczych A, B, C, D, I, II, III.
Opłaty niskie. Za dzieci urzędników państwowych wpłaca czesne Skarb Państwa. W klasach przygotowawczych od A do kl. III-ej włącznie opłaty od 15 do 25.— złotych.
4827 Dyrektorka: **Helena Manugiewiczowa.**

קליינע אנאנסען
1 זלאטי
פאר א אנאנס ביז 15 ווערטער

פרייז פאסטענס

ס'ווערט געברויכט א קוואליפיצירטע האנד-נייהערין און א מאשינערין, אויך א לערן-מיידעל צו טוויטערס. קאמיענא 18, 3-טער שט. 2. טויער, וואוינונג 54.
4855

ס'ווערט געזוכט א נייהער צו א קאמאשען-שטעפער. אלעקסאנדריסקא 30 (מרדכי גבאי'ס גאס) פראנט, 1-טער שטאק.
4854

עס איז נויטיג פון זאפארט א פאמאצניק-ריכטעוער ביים שטעפער-מייסטער וויינפעלד, זשעראמסקיעגא 34.
4851

ס'ווערט געזוכט אויף דער פראווינץ א קוואַ-ליפיצירטע טריקאַ-נייהערין, וואס זאל נייהען מי-נימום 8 טוץ א טאג מיט קאסט און לאושי, אויך בעלוינונג. צו ערפאהרען קאלענבאך 11, וו. 4.

לאקאלען

א מעבלירט צימער מיט 2 פענסטער, ס'קען אויך זיין מיט ארער אהן א קוך אויף מאנאטליך צו פערמיטען. ציגעל-גאס 7, רעכטס, 1-טער שט.

קויפט און פערקויפט

א פאר בעטען (מאטיוויט) מיט מאטראצלעך בילליג צו פערקויפען. צו ערפאהרען פיעטריק. 33, אויפ'ן 2-טען הויף, פארטער.

פערשידענעס

ס'איז פערלוירען געווארען א בעשטעלונגס-ביכעל, וואס האט פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט. אבצוגעבן געגען בעלוינונג אין אדמ. פון דער צייטונג.
4852

ר"עטשניצע
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
17 זגיערזשער 17,
טעלעפאן 116=33
ס'נעהמען אן דאקטוירים פון אלע ספעציאליטעטע ד"ר גאלדשטיין=פאלאק, ד"ר יוסטמאן, ד"ר מ. קאנטאר, ד"ר ציגעל, ד"ר ראַ-קאווסקי, ד"ר ראזענצווייג, ד"ר רוזשא-נער, ד"ר וויינבערג, ד"ר סטופעל. צאהן-ארצט גראדזיענטשיק=קאראשיאווא
ווי אויך וויזיטען אין שטאט.
רענטגען-בעשטראלונגען, קווארץ, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, און ערצטליכע אנאליזען.

ביליגער ווי איבעראל

אויפ'ן זומער-סעזאן פעלד-בעטלעך פון אייגענער אויספאר-בייטונג. לעזשאקעס, האמאקעס, קינדער-בענקלעך, אייזערנע צו-לייג-בעטלעך, מאטראצען. ספארט-וועגעלעך צו פאבריקס - פרייזען עמפפעהלט
KRAJOWA CENTRALA ŁOZEK
66 Piotrkowska 66
פאדערט איבעראל די בעוואוסטע פעלד-בעטען מיט דער פירמע „CENTRA“
בעמ.: כ'בארג אויס בעטלעך אויף זומער-וואוינונגע

ניצעס
פאר
גראפישע אנשטאלטען
דרוקערייען און פערלאגען
עמפפעהלט
די איינציגע אידישע ציקאגראפיע
אין לאדז
104
טעל.: 241-24
„געלבוקס“

אלע דארפען וויסען
אז די פירמע
פערדער זגערזשער 7
לוטאמיערסקא 2 און זגערזשער 20
איז די איינציגע קוועלע, וואו מען קריגט אמביליגסטען צו קויפען
דאמען= און מענער=היטען
פון די נייעסטע פאסאנען און מאדערנסטע קאלירען, און גלייכצייטיג ווערט אנגענומען צו איבערפאסאנירען מענער- און דאמען-היטען פון גאר אלט אויף גענצליך ניי און אלעס צו ביליגע פרייזען און רעעלע בעהאנדלונג.
געדענקט די אדרעסען!

„SANATO“
כירורגיש=וועכנעריז-אנשטאלט
אגראדאווא 10, טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאס
גינעקאלאגיש-וועכנעריז-אבטיילונג
ד"ר מעד. ש. אייגער, ד"ר מעד. י. בוים, ד"ר מעד. רייטלער=קוריאנסקא ד"ר מעד. וו. אייכנער
פרייז פון א געבורט
אין 2-טען קלאס צוזאמען מיט פערהיטונגס-מיטלען
200 זל.
אויפזיכט איבערן קינד ד"ר מעד. י. פאלאסאוו
כירורגישע אבטיילונגפון ד"ר מעד. מ. קאנטאר.

PORADNIA WENEROLOGICNAZ
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט=קראנקה, און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערוועו-קראנקהייטען.
קווארץ=לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.
-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אווענד. -- פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען. זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
- בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען
וויזיט 3 זל.

אבאנעמענט-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט צושטעלען אהיים, אויף דער פראווינץ 6—50 א חודש אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן איינהאלט און טערמינען פון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער ווייט 8 טעגלעך
אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ —60 „ „ „ 4 „
נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ —18 „ „ „ 8 „
[illegible] דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

[illegible] Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Bernstowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“, Piotrkowska [illegible]